

**Nunavut Taiguarniqmut
Titiraqniqmullu
Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut**

Ilulingit

Ilanga 1: Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Nunavunmi.....5

Tautuktuuyaaqtavut uumunnga Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Nunavunmi.....	6
Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Tikinnahuarutingit	7
Kiklikhanga uumunnga Taiguarniqmut titiraqniqmullu Ayuirhayuq Ilihapkaiyuq: Aadlanut Piyuq Ukpriyangit Kangirhiyanginniklu.....	7
Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ayuirhaqniq Naunairiami Pimmariktumik Pigiarni Inuit Pitquhinginnik.....	8
Francophone kinauyaakhaanik-piliurniq.....	9
Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ilihapkainiq Uqauhinganik Aadlatqiikni Nunagiyauyunit.....	9
Piliurniq Pigiarni Naunaitkutanik.....	11

Ilanga 2: Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ayuirhaqniq Ilihapkainiqlu Nunavunmi12

Ayuirhaqhimmaaqqinnga	13
Ikayuqtaaing Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ilihainiqmut Nunavunmi	14
Aadjikutariiktut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu: Ilihapkainiqmut Qanuriliurutikhat.....	16
Aadjikutariiktut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Sikuulihaaqtuni Iliharvingit	16
Uuktuutaut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ilihaidjut uqauhiqmik: Nukarhinut.....	17
Aadjikutariiktut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Angayukhiit Iliharvinginni	18
Uuktuutinga Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ilihaidjut uqauhiqmik: Angayukhiuyuni.....	19

Hivituyumik Ilihainiq.....	20
Aadlatqininninganik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ilihapkainiq.....	20
Kayumiittunuamik Piiqtauniq Munariniqmut uumani Taiguarniqmut Titiraqniqmullu.....	21
Sivuniksamut Ilinniarniq: Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Tamainnut.....	22
Ilanga 3: Atuliqtitauniq Tairuarniqmut titiraqniqmullu Ayuirhayuq ukunuuna Nakuuyumik Naunaiyainiq.....	24
Uqauhinga Pitquhingalu Aadlangurningga.....	24
Tairuarniqmut titiraqniqmullu Naunaiyainiq Uuktuutigiyainnik.....	25
Naunaiyariami Munariniqlu Tairuarniqmut titiraqniqmullu Ayuirhayuq - Sikuuqtup-Ihumagilluaqtauyumit Pipluni	25
Ilanga 4: Havaangit Munariyakhangillu	27
Tairuarniqmut titiraqniqmullu Aadlamut Piyuq Munariniq	27
Sikuurvinga.....	27
Nunallaangit.....	31
Sikuurvikmi Tairuarniqmut titiraqniqmullu Havaktut	32
Taiguarniqmut titiraqniqmullu Qanuriliurutingit Ihumaliurut.....	32
Qanurittaakhaanik Nakuuyumik Piyuq Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Qanuriliurutingit Ihumaliurut	32
Hivumuuqtuq	33
Tukiliurutingit.....	34
Naunaiqtauyut Ikayuutingit.....	39

Ilanga 1: Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Nunavunmi

Sivuniksamut Ilinniarniq, Inuit Qaujimajatuqangit, unalu Inuit Nuatqatigiiknikkut Ukpriyain pipkaidjutiyuq inuuhiqmik Nunavunmi unalu tikinnahuarutingit ilihaiiptiknut. Sikuuqtittiit Nunavunmi, taimaatut ahini Kaanatamit humiliqaaklu, ikayuqtait sikuuqtut pigiami angiyumik inmingnut-ikayuutauniq ihumagilluaqhuqit quulitqiamik pidjutinga ayuitaminik ilihimayauyuq nunaryuaptikni ayuitaminik. Hapkuat quulitqiamik pidjutinga ayuitaminik ikayuqtait ayuirhayut inummariit, pittaagtut inuit inmingnut-ikayuutauniq humaangittuq humunngaqqat qanurittaakhaanikluuniit, atuqtait hakugikninngit, ayuitaminik, aliagiyamikniklu ikayuriamikni ilamiknik nunangillu.

Nunaryuaptikni ayuitaminik atayut tamainni ayuirhagakhat ilagiyangit uumannga K-mit–12mut. Inuit piqaqtut hapkuat ayuitaminik ihumagittaaqtut akhuraaluk, ihurhilugit ayurhauingit ihumaliuqtuqumik nakuuyumiklu, uqarlunilu nakuuyumik amihunik piluni. Ihumagilluaqtuq uumunnga nunaryuaptikni ayuitaminik sikuurviptikni ikayurniaqtait nutaqqavut nakuuyumik pigiami ukiunganik qilaminnuaq aadlanguligtuq talvani nunaginiaqtait havakvigilugulu.¹

Inuit Qaujimajatuqangit Maligangit	Nunaryuaptikni Ayuitaminik
Qanuqtarrunnarniq – Nutaangurhimayuuq ihumaliuqtumiklu, qinirhiapluni ihuarhidjutikhanik.	Akhuuqtumik ihumayuq ayurhautiniklu ihuarhiyuq Ihuarhiniq, ihumaliuqtuq, unalu havaaniktiliriniqmut
Avatimik Kamattiarniq – Pimmariktumik munarilugit nuna, huradjat, sikuurvingalu.	nunaryuaptikni inungmiuqatigiyyuq nunguttailiniqlu
Piliriqatigiiniq – Havaqatigiiktut. Pilimmakasarniq – Piliurninnga ayuitaminik uuktuutikkut akhuurnikkullu.	ayuirhayuuq ayuiriami/inminik ilihimaniq inminik-munarniq
Aajiqatigiingniq – Ihumaliuqtuq-uqaqatigiiktumik angiqatigiiktumiklu. Pijitsirniq – Ikayuqtuq tuniyuqlu ilamiknut unalu/unaluuniit nunagiyamiknut. Inuuqatigiitairaniq – Pimmariktumik piyuq aadlanut, munariyuq piqatigiiktarnik, munariyuqlu inungnik. Tunnganarniq – Munariyuq nakuuyumik inuuhinginnik irhinaittumik, tunngahuktumik, nakuuyumiklu.	havaqatigiiktumik uqaqatigiiktumik

¹ Council of Ministers of Education, *Pan-Canadian Global Competencies (2016)*.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut

Amigairyuumiqtuq qangamit, taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuittiariniq tunngaviuyuq iliaqtup nakuuyumik pigiami. Ihivriunniq naunaigtaa piliuqluaqtaungittuq taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuitamnik hivulliqpaami huq piyuq iliaqtut iliharutinginnik iniqtiyutait angayukhiit iliharvinganit. Nunavut Kavamaup tikinnarhuarutingit angikliyumirahuaqhugu

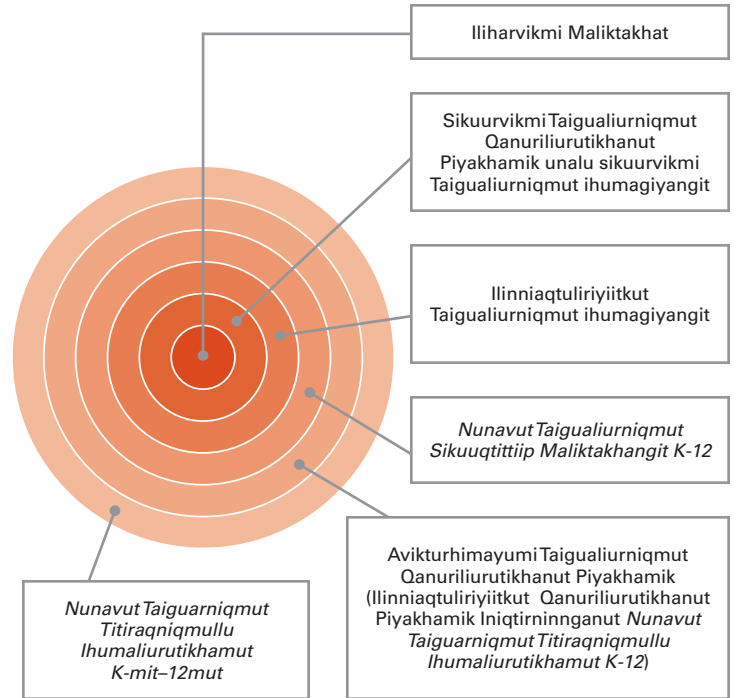

qaffiuyut iliharutimiknik iniqtiqtut upalungaiyaqtut tunigiami hivulqtiunig ilamikni, nunamikni, hivumullu. Una Nunavut Taiguarniqmut titiraqniqmullu Tunngavinga K-mit–12mut tuniyut ihivriunniq-ittunik, naunaitkutamik-ittunik, nakuuyumik qanuriliurutingit ayuirhapaigiami naalaktunik, uqaqtunik, taiguaqtumik titiraqtumiklu ihuarhigiami taiguarniqmut titiraqniqmullu. Tamna maligangit naunaighimayuq uumani Tunngavinga ilaliutihimayuq ikayuutikhamik atuqtauniaqtuq tamainnit ayuirhagakhat ilagiyangit ilihaidjutingillu.

Tamarnik sikuuqtittit, ilihapkaiyut tamainni, sikuuqtittiinguyut uqauhiniqmut.² Nunavut ayuirhagakhat, tamainni uqauhiyuq ilihapkaiqmut, tuniyuq pivikhaqautikhamik sikuuqtittiinut naunaiyariami, akhuuqtipkailuni, akiniapkaqlutiklu iliaqtunut nakuuyumik pitillugit pigiamikni nakuuyumik, inmikkuuqtumik, akuniraaluk taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuirhayut.

Hamna piksaluqhimayuq naunaigtaa piqatigiikninnga Ihumaliurutikhamut titiqqat unatitut aadlanut ihuaqtuq titiqqat munariyait iliharniq ayuirhainiqlu sikuurvikmi.

Naunairhimayuq hamna ataani, aadlat Ilinniaqtuliriyiitkut sikuurvikmilu-ittut titiqqat tuniyuq naunaiyainiq sikuuqtittiinut pilaqtigiyait iliharvikmi ilihapkaiq talvani Taiguarniqmut Titiraqniqmullu.

Tautuktuuyaaqtavut uumunnga Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Nunavunmi

Taiguarniqmut Titiraqniqmullu inuup pittaarninnga “kangirhigiami, aturiami, naunaipkaiyuq, ilaupkaiyuqlu [titiraqhimaqatsumik] pigiami atauhiup tikinnahuaqtamniknik, piliuriami atauhiup ilihimayanginnik pittaarninnga, ilaugiamilu inungni.”³

Taiguarniqmut Titiraqniqmullu amigaitqiyauyuq taiguarniqmut titiraqniqmullu; ilaliutiyuq naalaktuq, uqaqtuq, qun’ngiaqtuq, naunaipkaiyuqlu. Taiguarniqmut Titiraqniqmullu pipkaidjutiyaatigut ilihimagiaptikni titiqqanik, qaritauyanik, tigumiarutinnuat hivayautinnuat, naalautinik, tiiviinik, nivingayunik, naunaitkutanik taiguagakaniklu. Unipkaanguyut uqaqtavut uqaqtigigutiptalu. Ilauqatauhimmaaqtuq naunaitkutanik aturhotalu Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ayuitaminik.⁴ Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ayuitaminik tunngaviyut tamainnik ayuirhainiqmut.

Tamaita Nunavunmi sikuurviingit pinahuaqtukhat tallimauyut Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Tikinnahuarutingit naunaighimayuq hamna ataani.

2 Nunavut Department of Education, *Guidelines for Teaching in a Bilingual Setting* (2001), 2–8.
3 OEC, *PISA 2015 Reading Framework* (2016), 3.
4 Adapted from *Statement for the United Nations Literacy Decade* (UNESCO, 2003–2012).

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Tikinnahuarutingit

Tikinnahuaqtait 1

Naunaipkarniaqtavut ilihaqtut pivikhaqautilik taiguriami, titiriami, naunairiami, uqariami, naalaklunilu quulitqiami pilutik ayuitaminik uqauhiyuq ilihapkainiqmut.

Tikinnahuaqtait 2

Naunaipkarniaqtavut iliharutimiknik iniqtiqtut inummariiyut, piqaqtumik taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuitaminik pipkaidjutiyait maligiami havaat unalu/ unaluuniit Ilihariyuumivingit ilihaidjutikhamik.

Tikinnahuaqtait 3

Ikayurniaqtavut sikuuqtittiit akhuurninnganit piliuriami quulitqiamik ayuirhaidjutikhanik ilihagtunut hivituyumit, pihimmaqtumik, quulitqiamiklu ayuittiarniqmut piliurninnga uumani taiguarniqmut titiraqniqmullu.

Tikinnahuaqtait 4

Naunaipkarniaqtavut taiguarniqmut titiraqniqmullu naunaiyainiq ihuaqtuq tamainni nunavunmi, takunnaqtuq, kangirhiyauyuq angayuqqaamiknit/ munaqtinginnit ilihagtunillu, naunaipkaqtait sikuuqtittiip ubluq tamaat piyaxhangit.

Tikinnahuaqtait 5

Piqarniaqtugut nakuuqpiqaqtumik piqutingit sikuurviini ikayuqtait taiguarniqmut titiraqniqmullu piyangit tamainni uqauhiyuq ilihapkainiqmut.

Hapkuat hivituyut tikinnahuarutingit ikayuqtait qanuriliurutilik uqaqtauhimayuq uumani Sharratt unalu Fallan Kiklikhangit uumunnga Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ayuirhaqniq Ilihapkainiq. Tamna kiklikhangit naunaiqtitaq qanurittaakhaanik qanuriliurutingillu sikuuqtittiinik sikuurvikni ilautillugit ayurnaqtumik havaanga ihuarhigiami Taiguarniqmut Titiraqniqmullu. Hapkuat aadlanut ukpiriyait kangirhiyaillu naunaiqtauyuq aadlanguriami Taiguarniqmut Titiraqniqmullu aturninnga angikliyumiriami ilihagtut nakuuyumik pigiamikni. Tamna kiklikhangit tunittaaqtuq ikayuutikhamik sikuuqtittiinut ayuirhaqtillutik havagiami pinahuariami tallimanik Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Tikinnahuarutingit.

Kiklikhanga uumunnga Taiguarniqmut titiraqniqmullu Ayuirhayuq Ilihapkaiyuq: Aadlanut Piyuq Ukpiriyangit Kangirhiyanginniklu⁵

- 1 Tamaita havaktut, ilihagtut, angayuqqaangit/ munaqtingit, inuillu aadlanut pigiami ukpiriyanginnik kangirhiyanginniklu tautuktuuyaaqtamiknik, huuq piyuq, munariniq uumunnga taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuirhaqniq.
- 2 Piqariami tikkuqaqtauhimayuq havaktungit uumunnga taiguarniqmut titiraqniqmullu piliurninnga havaariyait akhuurutaullaqtumik piqutingit aadlanut havaktut sikuurvikmi.
- 3 Iliutigiami ubluq tamaat, piqaqtumik, ihumagilluaqtumik taiguarniqmut titiraqniqmullu ilihapkainiq.
- 4 Piqariami atan'nguyap havaariyakhaa taiguarniqmut titiraqniqmullu hivuliqtuyut sikuurvimikni.
- 5 Tunigiami qilaminnaq pihimmaqtumiklu ilaupkainiq naunairiami nakuuyumik piyut tamainnut ilihagtunut.
- 6 Aturiami ... [ilihagtunut-ihumagilluaqtauyuq] pinahuarut munarigiami ilihagtut qanuriliurutingit unalu ikayuriami piliurninnga, havaqatigiiktumik ayuirhautimik-ihuarhainiq, aadlanullu piyut uqariyaqtamiknik nakuuyumik pigiami tamainnut ilihagtunut.
- 7 Tunigiami sikuuqtittiit piqariami havaamut-pihimayut ayuittiaqtut ayuirhaqniq uumani taiguarniqmut titiraqniqmullu pipkaidjutiyait havaqatingit ihumagiami atauttiknut uuktuutinik ilihagtumit taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuirhaqniq, uqaqtuq nutaanik ilihainiqmut ihivriyuq, piliurluni nakuuyumik taiguarniqmut titiraqniqmullu maligangit.

5 L. Sharratt and M. Fullan, *13 Parameters: A Literacy Leadership Toolkit* (Toronto: Pearson, 2009).

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut

- 8** Pihimagiami sikuurvikmi ilihaidjutingit, iliharutinginnik havaqatigiiktut [Sikuurvikmut Taiguarniqmut titiraqniqmullu Havaqatigiiktut] katimaniq, pivikhaqautimut uqariyaqtuq uqariami uuminnga taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuirhaqniq, tikinnahuarutikhamut aadlanut pigiami kangirhininnga pigiamilu ilaliutihimayumik piluni uumunnga naunaiyainiq, ihumaliurniq, itqurnarutautiniklu.
- 9** Tunigiami ilihagtut uuminnga taiguarniqmut titiraqniqmullu piqutingit uumani tikkuuqtauhimayuq sikuurvik ikayuriami qanurittaakhaanik uuminnga taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuirhaqniq naunaiqtauquqlu ilihapkainiq.
- 10** Pipkaidjutigiami piqaqtumik manikhaq pigiami nakuuqpiqaqtumik taiguarniqmut titiraqniqmullu piqutingit.
- 11** Pipkaidjutigiami havaktut uqariyaqtamiknik ayuirhainiqmut ayuittiaqtumiklu piliurninnga ikayurlugillu pigiamikni una ayuirhaidjutikhaq.
- 12** Akhuuquriami ilanginnut ilaupkaigiami ikayuqtumik taiguarniqmut titiraqniqmullu.
- 13** Tunigiami ihuaqtuq taiguarniqmut titiraqniqmullu ilihapkainiq tamainni ilagiyanginnik ayuirhagakhmut.
- 14** Atuliqtitaugiami aadlanut piyuq munarinuq kiuttaarniqlu ihuarhihimayuq taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuirhaqniq ihariagiyangit tamaat-nunamikni kiudjutingit.

Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ayuirhaqniq Naunairiami Pimmariktumik Pigiami Inuit Pitquhinginnik

Nakuuqpiqaqtumik piyut sikuuqtittiit tahapkuat nakukutqiamik ayuirhayut.⁶

Iliharvikmi pitquhinga piyukhaq uumani Inuit Qaujimaqtuqangit unalu Inuit Nuatqatigiiknikkut Ukpriyain. Ihumagilluqaqtukhaq Inuit ukpiriyanginnik, ilumuurutingit, ihumagiyanginnik, pivikhaqautinginniklu ayuirhaqniq akhuurutaquyut atuliqtitauliriami pimmariktumik piluni, itquumaninnga, hapummiutininnagalu pitquhinqmut. Nakuuquq ilihainiqmut pitquhinga. Ihivriuqning naunaiqtaa ayuirhaqniq akhuurutaulluqaqtuq ikayuutaquyquqlu taimaa naunaipkaraangamiuk ilihagtup uqauhinga, inuuhinga ilihimainnnga, aihimatinnagu nunamiitinnagulu ilihimainngit, ilaminik qanurittaakhaanik, unalu inungnik pitquhingannikluuniit kinauyaakhaanik.⁷

Sikuuqtut ayuiqpaqtut nakuutqiamik takugaangamitik inmiknik ayuirhaidjutingani. Pitquhimiknik kiuttaqtuq ilihainiq imaatut ittuq sikuuqtittiit “ilihapkaiyuq [uumani] pitquhingannik,” pipkaidjutiyuq qangaraaluknitannik ilihimagiami ikayuriami nutaqqanik pigiamikni ayuitaminik ilihimainiqlu ihariagiyayuq ublumi aadlanguliqtuq nunaryuqaqtuq.⁸ Ayuirhaqniq ayuitaminik piliurhimayuq ihuariami itquumagiamilu.

Nunavunmi, sikuurvinga “nunamikni qitqautigiyaq” ayuirhainiqmut. Tamarmik nunallaangit aadlaittuq tuniyuqlu pivikhaqautikhanik sikuuqtunut ayuiriamikni nakuuyumik pigiami uqauhingit nunamikni. Ilihimainiq unalu ayuitaminik sikuuqtunut, Inirniriit, angayuqqaangit/munaqtingit, ilangit, inungillu akhuurutaquyut ubluq tamaat ayuirhaqtillugit.

6 Nunavut Department of Education, *Nunavut Teachers K-6 Planning Guide: Bilingual Education* (2015), 37.

7 Gloria Ladson-Billings (1994), Gay (2000), and Villegas and Lucas (2002).

8 Ontario Ministry of Education, *Capacity Building Series K-12 #35: Culturally Responsive Pedagogy* (2013).

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut

Francophone kinauyaakhaanik-piliurniq

Ilihapkaijami nanminiriyainnik uqauhinganiq, ilauyut ilitariyauyunik uqauhingit ilagiyangit piyakhait hapkuninnga naunaitkutingit: uqauhinga hivulliqpaami ayuiqtaa mikkautilluni kangirhainnaqtaalu atauhiqmit uumannga angayuqqaangit taamnauyuq ilagiyanganik; angayuqqaanga sikuurumi talvani ilihapkainiq uqauhiutigiyaa ilagiyanganik; angayuqqaangluuniit aadlamik nutaralik sikuuqtuq. Piqangittuq pitquyauyuq uqauhinganut nutaraq uqaqtaanik. Nutaqgat atiliurhimayut Uiviititut sikuurvikmi uqayuittut Uiviititut talvani “niruanginnarialik,” havaanga ilaliutihimayukhaq piliurninnganik kinauyaakhaanik pitquhingalu.⁹

Imaatut ittuq, unalu tunigiami iliharvikmi pitquhingit iliuraqhimayuuq uumani Inuit Qaujimajatuqangit unalu Inuit Nuatqatigiiknikkut Ukpriyain, Francophone iliharutinga piqaqtuq tikinnahuarutinganik atuliqtitaugiami Francophone nauyaakhaanik sikuuqtunut. Akhuurutauyuq ikayuriami francophone sikuuqtut piliuriami kinauyaakhaanik naunaiyariami ilitarigiamikni inminik Francophone-nguyut.

Piyuq Katimayiinginnut canadienne d'éducation de langue française (ACELF), 8nik piqaqtuq naunaiyauyuq maliganik naunairiami angirutinga qanuriliurutingit uumani Francophone kinauyaakhaanik piliurniq:

- 1 Qanuriliurutingit ihuarutigiyut nutaamik Francophone tautuktuuyaaqtamiknik.
- 2 Qanuriliurutingit ikayuqtauyut ihumaliurniqmut unalu nutaamik kiudjutingit.
- 3 Qanuriliurutingit akhuuqutingit ilumuurutingillu aadlatqiingutingit.

- 4 Qanuriliurutingit atuliqtitaugiami hakugiktumik havaqatigiikniq ukunanit ilanginnik nunagiyanganit, sikuurvinganillu.
- 5 Qanuriliurutingit piyut piliuriami nakuuyumik ilauqatigiikniq Uiviititut uqauhinganut.
- 6 Qanuriliurutingit ikayuqtaa piliurninnga ilauqatigiikniq Francophone uqayuktunut.
- 7 Qanuriliurutingit akhuuqulugit atuliqtitauninnga nunamiknit.
- 8 Qanuriliurutingit piyut piqariami akuniraalukmik pilaqutinginnik.

Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ilihapkainiq Uqauhinganik Aadlatqiikni Nunagiyauyunit

Uqauhinga akhuurutauyuq pitquhimut inungnullu unalu atayumik inuup nakurudjutinga. Ihumagilluaqtauyuq ahiruqtiriniq inuktut hivituyumik tammaqpallialiqtuq Inuit pitquhinginnut tamaannik. Uqauhinga “pitqutigiyaa” tamaat pitquhivut, tammaqtailiyaa ilumuurutivit nunaryuaptivullu tautuktamiknik, tamainnillu, tuniyait kinauyaakhaptiknik.”¹⁰

Nunavut pitquhimiknik uqauhitigullu piqaqpiqtuq nunagiyakput. Tamna Ilinniaqtuliriyiitkut pitquyauyuq tunigiami ilihainiqmik naunaiqtaa una aadlatqiinguyumik; angiqtauyuq ukunuuna *Nunavut Ilihainiqmut Maligaq* (2008), tamna *Ilitariyauyuq Uqauhinginnik Maligaq* (2008), tamna *Inuit Uqauhinginnik Tammaqtailiniqmut Maligaq* (2008), unalu *Maligakhangit Pilaarutinginnik Ihumakningillu*. Tamna *Nunavut Ilihainiqmut Maligaq* (2008) uqaqtuq: “Tamaita sikuuqtut tuniyauniaqtut malruuknik uqauhinik ilihainiq unalu uqauhinginnik ilihapkainiqmik inniaqtuq Inuit Uqauhinga unaluuniit Qablunaatitut Uiviititulluuniit ihumagiyauyuq Ilinniaqtuliriyiit Katimayiit Nunallaani pimmariktumik piplugu sikuurviknut nunagiyamikni. Huuq piyuq malruuknik uqauhinik ilihainiq ihariagiyauyuq ilagiyanganit (1) pigiami iliharutimiknik iniqtiqtut atuqtaaqtuq tamarmik uqauhinginnik pittaqtumik

9 M. Cormier, M. Turnbull, R. Bourgeois, N. Lirette-Pitre, S. Blain, P. Cormier, and M. MacPhee. “Francization in a Context of Linguistic Revitalization,” *Franquêtes. Enquêtes sure l'éducation en milieu minoritaire francophone* (2013): 10. <https://www.ctf-fce.ca/Publication-Library/FREQUETES-10-2013-Francisation-revitalisation-langagiere-Resume-ang-01.pdf>.

10 *Inuit Qaujimajatuqangit workshop*, NSDC, 2002.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut

ilihainiqmik aadlaniklu ittunik.”¹¹ (Naunaiqlugu Ilangani 4 uumannga *Ilihainiqmut Maligaa*, talannga piyauyuq, pingittuq uumunnga Commission scolaire francophone du Nunavut [CSFN], tuniyuq ilihainiq Uiviititut.)

Amihunik uqauhilik, amihut pitquhilgit tuniyuq nutaqqanut amihunik ikayuutikhamik kangirhigiami ilauliriamilu nunaryuaptiknut. Malruuknik Uqauhilgit tikinnahuarutauyuq tamainnut Nunavunmi iliharutinginnik iniqtiqtut. Una qanuriliurutinga ikayuqtauyuuq hapkuninnga pingahuuyut kangirhidjutinginnik:

- 1** Tamna uqauhinga atuqtauyuuq ilihainiqmut naunaiqtakharaluanga pitquhinga talvani ilihaidjutinga piyuq.
- 2** Pipkaidjutigiami ilihainiq piinariaaqilugu uumani sikuuqtut hivulliqpaanganik uqauhinga pipkaidjutyuuq amigaittumik atiliurniq unalu angiyumik sikuuqtut nakuuyumik pigiamikni.¹²
- 3** Uqainnaqtuuq Taiguarniqmut Titiraqniqmullu hivulliqpaami uqauhinga tunngavigiyauyut ayuirhaqniqmut aadlamik uqauhinginnik: “[T]aimaa nutaqqat pigaangamik ilihainiqmik hivulliqpaamikni uqauhinganik taimaa sikuulihaalirumi talvannga nuutiqtigtuuq ilihainiqmut ayuirhaqniq tugliangani uqauhinga, ayuiqpagait tuglia uqauhinga qilaminnuaq. Pivikhaqautikhimmaarumik piliuriumik hivulliqpaanga uqauhinga ayuitaminik angayukhiit iliharvingani, pivaktut tamaat malruuknik uqauhinik (amihunikluuniit uqauhinik) ayuirhayut.”¹³

Sikuuqtittiit qayagiyukhaugaluat hivulliqpaanganut uqauhinga ayuirhayut iharhilugulu ilihapkaininngit pigiamikni ayuirhayut ihariaginngit. Amigaittut sikuuqtut Nunavunmi pivaktut ilihapkainiq Qablunaatitut taimaa hivulliqpaanga uqauhinga Inuktut. Qaffiyut uuktuutit uqauhinganut ilihapkainiqmut piliurhimayuuq pigiami ihariaginngit sikuuqtunut piyuq uqauhinganik qanurittaakhaanik nunamiknit:

- 1** Tamna Qulliq Uuktuutinga piyaa ihariaginngit uumunnga Nunavut nunallaat talvani Inuktut hivulliqpaanguyuuq uqauhinga nunallaanit. Una uuktuutinga ikayuutait Inuktut uqauhirilluuriyanga ilihapkainiqmut piliuqtuqlu ayuirhayut hakugikninnga naunaiyaiyuqlu Inuktut.
- 2** Tamna Ilaupkainiq Uuktuutinga piliurhimayuuq nunallaanut ayuittut akhuraaluk uqauhinga tammaqtaat. Ihumagilluaqtauninnga una uuktuutinga himmiriami tammaqtaanik piliurlugulu iliharutimiknik iniqtiqtut hakugiktut malruuknik uqauhilgit uqayuktut.
- 3** Tamna Malruuknik Piquaqtuuq Malruuknik uqauhilgit Uuktuutinga piliurhimayuuq nunallaanut piquaqtuuq angiyumik tunngavikmik tamarmiknit hakugiktut Inuktut hivulliqpaami-uqauhinga uqayuktut unalu Qablunaatitut hivulliqpaami-uqauhinga uqayuktut. Ilaliutuuq Inuktut unalu Qablunaatitut uqayuktut sikuurviknut talvani tamarmik uqauhinginnik ilihapkainiqmut atuqtauyut aadlatqiini ilihagtuni unaluuniit aadlamu ublungani. Una pipkaidjutinga pipkaidjutyuuq tamarmik ilauyut sikuuqtunut ayuiriamikni aallaup uqauhinga.¹⁴

Taimaa hapkuat uqauhinga uuktuutingit pingittuuq Francophone sikuurvikmiknut, qayagiyauyuq uqauhininqmut ihariagiyut akhuurutauyuuq uumunngalu. Tamna Francophone-kut tunngahuktitait sikuuqtut aadlamit uqauhinga ayuiqtamiknik, ilaliutiyuuq sikuuqtut uqayuittut Uiviititut. Ilihapkainiqmut maligangit iharhiyakhat pigiami uqauhininqmut ihariagiyait sikuuqtunut. Akhuurninnga piyait sikuuqtut uqauhinginnik ihariagiyait piyuq uumunnga Francization.

11 *Nunavut Education Act* (2008), 23(1)(2).

12 K. Kosonen, *Education in Local Languages: Policy and Practice in Southeast Asia*, (UNESCO, 2005).

13 J. Ball, *Enhancing Learning of Children from Diverse Language Backgrounds*, (UNESCO, 2011), 6.

14 Nunavut Department of Education, *Nunavut Teachers K-6 Planning Guide: Bilingual Education* (2015), 35.

Piliurniq Pigiamilu Naunaitkutanik

Nunavuutim pidjutinga ilihainiqmut pitquyauyuq ikayuriami tamaita Nunavummiut. Tamna Ilinniaqtuliriyiitkut akhuuqtuq atuliqtitaugiami Taiguarniqmut Titiraqniqmullu pitquhingit piyuq uumannga nutaaq ihivriurut. Tikinnahuarutinga ihuarhigiami Taiguarniqmut Titiraqniqmullu iniqtiqtangit tamainni Nunavunmi iliuraqlugulu tunngavingit, ikayuutunik, ihariagiyangit, unalu ayuittiaqtumik ayuirhaqniq pigiami nakuuqpiaqtumik qanurittaakhaanik. Tamna *Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut* piliuqtuq tautuktuuyaaqtamiknik aadlanullu ukpiriyanginnik uumunnga Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihainiq tamainni nunavunmi.

Ilanga 2: Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ayuirhaqniq Ilihapkainiqlu Nunavunmi

Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ayuirhaqniq pilihaaliqpaqtut inuulihaaqtuni. Ilangit nutaraup hivulliqpaariyaa akhuurutaulluaqtuqlu sikuuqtittiigiyyaa. Havaariyaa ilangit piyait akhuurutaulluaqhimayuq piliuriami talavani uqauhinga tammaliqtuq uqaqtaunginmallu amihunit. Tamainni nutarupluni inirninguqtumut, Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ayuitaminik piliurhimmaqtuq.

Ilihainiq iliuraqhimayuq uumani Inuit Qaujimajatuqangit ihumgilluaqtait uumunnga ukpiriyanginnik, ilumuurutingit, ihumagiayanginnik, utaqqiyanginniklu Inuknut nutaramiknut ayuirhaidjutikhaanik. Uumani titiqqami, tunngavingit ihumaliurutingit hapkuninnga ilaliutihimayuq:

- Iippallianguinnarniq (ayuirhaqhimmaaqniq)
- Pivallianguinnarniq (nakuuyumik pihimmaaqniq)
- Sivuniksamut Ilinniarniq (ayuirhaqniq hivunikhmut)

Hapkuat ihumaliurutit uqaqtut akhuraaluk pihimayut ukpiriyanginnik ayuirhaqniq inuutillugu havaangit nakuuqpiarniqlu pivagait pitquhimmaaqtauyumik. Imaatut ittuq taimaaruiqlutit.¹⁵

Tamainni nunavunmi, sikuurvikmi havaktut ilaavaktut pihimmaaqtumit ayuirhainiq amihunik qanuqtut ikayuriami sikuuqtut uumani Taiguarniqmut Titiraqniqmullu unalu uqauhinga ayuirhaqniq. “Tamaita sikuuqtittiit ilihapkaiyut tamainni ilihagtuni sikuuqtittiit ayuirhayuqlu uqauhinganiq. Sikuuqtittiit atuqpaqtut uqauhinga uqariamiknik, ilihapkaigiami, ilauqataulutiklu sikuuqtunut unalu angayuqqaangit.”¹⁶

Taimaa sikuuqtittiit ayuirhimmaaqtumit, pivagait angiyumik ilihimaniq kangirhimaniqlu qanuqtut ikayuriami Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihapkainiq unalu ayuirhaqniq. Ihumaliuliraangat Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihapkainiqmut, sikuuqtittiit ihumagivagait hapkuat akhuurutauyut kangirhimaniit:

- Uqaqtumik uqauhinga tuniyuq tunngavikhaq uumunnga Taiguarniqmut Titiraqniqmullu.
- Hivituyumik iliharvingit ilihaviuyut ayuirhaqtait ikayuqtaillu tamaita sikuuqtut nakuuyumik iniqtiriamikni.
- Akhuurutauyuy, ilauyuq, unalu pitquhimiknik akhuurutauyumik ayuitamiknik pipkaidjutiyuq sikuuqtut ilaliutiliriami inuuhimiknut ayuitamiknik.
- Ikayuutauyuy aadlatqiinik ayuirhaqniq ihariagiayit sikuuqtunut piinarialik taimaa ilihapkainiqmut ihumaliurutingit piyaukpata uumunnga hakugikninngit, ihariagiayanginnik, piunmayanginniklu tamainni sikuuqtut.
- “Malruuknik uqauhilgit ilihainiq tuniyuq tammaqtailininnanut, aturninnganut atuliqtitauinnganullu Inuktut unalu ikayuqtaut naunairiami Nunavummiut ikayuqtauniaqtut tamainni ilitariyauyuq uqauhinginnik.”¹⁷
- Tunnganarniq: piliurninnganik nakuuyumik ilauqatigiiktut tamarmiknut.

Tamna Inuit Qaujimajatuqangit Ilihainiqmut Ihumaliurutikhamut uumunnga Nunavut Ayuirhagakhat (2007) naunaiqtait ilihapkainiq ayuirhainiqlu tamainni Nunavunmi sikuurviingit. Hivulliqpaanga ilanga uumunnga Ihumaliurutikhamut una Ayuirhaqhimmaaqniqmullu. Una pihimmaarniq ilitariyut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ayuirhaqniq aturniyauyuq, tamaita inuit ingilrayut aadlatqiinut ayuirhainiqmik, tamna ayuirhaqniq inuullaktilluni havaanguyuq. Tamna Ayuirhaqhimmaaqniqmullu ilitariykaiaatigut talvani sikuuqtut iliqut piliurninngani, humiklu ihariagiayut ayuiriamikni talvannga.

15 Nunavut Department of Education. *Inuglugijaittuq: Foundation for Inclusive Education in Nunavut Schools* (2008), 21.

16 Nunavut Department of Education. *Nunavut Teachers K-6 Planning Guide* (2015), 34.

17 From Nunavut Department of Education website: <https://www.gov.nu.ca/education/>.

4. PINASUGUNNAQSIJUQ: THE CONFIDENT LEARNER

Pinasugunnaqsijuq ᐱᓚᓯᓂᓚᓴᓯᓴᓴᓴ Is now able to experiment

Uumani pidjutingani, ayuirhayut inminik ikayuutauyut munariniqmilu nanminiqminik ayuirhaqniq. Ayuirhayut piqaqtut amihunik ihumaliurutikhanik aturiami atuliraangamik nutaanik akhuurutinik. Akhuuqtuugaluat akhuraaluklu inmikkuuqtut. Iilitariyait qanuqtut hungiutigiami piyuq uumanga iliharvinga ittumik. Una uuktuutigillaklugu, ayuirhayut uumani pidjutingani kangirhiyait qanuqtut atauhiq uqaqatigiuyuq Inirnirmut aadlangayuq qanuqtut atauhiq uqaqatigiiktuq ilannaqatiminut.

5. PIJUNNAQSIJUQ: THE PROFICIENT LEARNER

Pijunnaqsijuq ᐱᓴᓂᓚᓴᓯᓴᓴᓴ Is now capable

Ayuirhayut uumani pidjutingani ilauqatigiikpiaqtut naunaiqtullu hakugiktumik ilihimayut uqauhinganiq aadlatqiinguyumik pitquhimullu ihumaaluutigiyauyut. Ayuitpiaqtut ayuirhagamikni, iliuravaktullu nutaanik naunaitkutamik ayuitaminiklu nutaami piliraangamik. Akhuraaluk atuqpagait ilihimayanginnik ayuitaminiklu taimaa iharhigiami and angkliyuumiriami iliharvinga ilauqatigiiktamikniklu nunallaanut. Uumani pidjutingani, ayuirhayut ihumagiyut ihuigiumik, huuqulu, qinirhiyullu iharhidjutikhamik, piliurningalu iliuriami ayuirhaqniq nunaryuaptikni itunik. "Ilihimanik uumani pidjutingani tamaita Nunavunmi sikuuqtut piyukhat."

Ikayuqtaaing Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ilihainiqmut Nunavunmi

Nunavut iliharvingit aadlatqiinguyut, ayurnaqtut, amihunik pipkaidjutiuyuq ayuirhaqniq nunallaat. Tamaita sikuuqtut atauhiyumi aadlamiluuniit ihariagiyaayut ikayuqtikhamik iliharviutinganit. Tunigiami ihuaqtumik avatingit pihimmaagtumik hivituyumiklu ayuirhaqniq, iliharvinga piliuqtukhaq qanuriliurutinga ilaliutigiami atuliqtitauyuq iharhiyuqulu ayuirhainiq tamainnut inungnut-sikuuqtut, angayuqqaangit, sikuuqtittiit, inungillu. Inuglugijaittuq piyuq tamainnut nakuuyumik piyumut, tamaat pivallianiq, inuuplu nakuuyumik piyuq tamainnit sikuuqtut Nunavunmi sikuurvinginni. Pittaqtuq iliuraqtauyukhaqlu aadjikutamik piluni ilihalihaaliqtuni, nukarhiyut iliharvingani, angayukhiyuni iliharvingani.¹⁹

Iharhigiami Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ayuirhaqniq sikuuqtunut, tamna Nunavunmi Ilinniaqtuliriyiitkut naunaipkaqtaa nunavunmi tamainni iliuriami ihivriunqniqmut piyut pidjutingit ikayuqtait nakuuyumik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihainiq. Una ihumaliurut ilaliutihimayuq iliuraininnga aadjikutaanik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu naunaitkutamik piluni uumunnga Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihainiq tamainnit uqauhinginnik.²⁰

Inuktut Titiqqiriniq ittuq Taiguarniqmut Titiraqniqmullu pinahuarut ilaliutiuyuq ilihaidjutikhamik ikayuutikhamiklu Inuktut ikayuriami aadjikutaanik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu piluni. Qaangiutiyumi ukiuni, sikuurvinginni piyut ikayuutikhamik ikayuriami aadjikutaamik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu qanuriliurutinga Qablunaatitut Uiviititullu.

Tamarmik sikuurvingit tikkuarniaqtait ihuaqtuq ayuirhagakhat titiqqat sikuuqtittiinut aturiamikni piyuq uumanga uqauhinga- ilihapkainiqmut uuktuutinga tikkuqtauyuq ukunanit Ilinniaqtuliriyiit Katimayit Nunallaani (DEA). Tamarmik ayuirhagakhat naunaiqtait ayuirhaqniq tikinnahuarutingit ihumagiyangillu uumunnga Taiguarniqmut Titiraqniqmullu. Iharhaqhimayuq Taiguarniqmut Titiraqniqmullu pidjutinga, ikayuutingillu ikayuqtait pidjutinga, ilihainiqmut pidjutauyuq pigiami hapkuat ayuirhagakhat ihumagiyanginnik. Angiqtauyuq ayuirhagakhat ikayuutingillu takuinnarialik Ilinniaqtuliriyiitkut qaritayakkut pulaarvingani.

19 Inuglugijaittuq: Foundation for Inclusive Education, 16.

20 Nunavut Department of Education Annual Plan 2016–2017, 27.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut

The following principles should be considered when implementing a balanced literacy approach:

Sikuuqtut ayuiqpaktut uqaraangamik.	<ul style="list-style-type: none"> • Uqariami naalagamilu ikayuqtaa kangirhigiami humik sikuuqtut taiguriami titirariamilu. Uqaqatigiikniq uqarumilu ilannaminit akhuuquyayut sikuuqtittiinit.
Sikuuqtut ihariagiyut piinariaqihimagumik amihunik titiraqhimayunik uqauhinginnik.	<ul style="list-style-type: none"> • Qakunguraikpat pivikhaqautikhangit tuniyayukhat sikuuqtunut taimaa: inmikkut taiguriami makpiraanik aliagiyamiknik; taiguriamikni mikiumik ayurnavyaktunik ilihaidjutikhamiknik [sikuuqtittiinga ikayurumiuk]; tuhaalugillu iliharutimini ihuaqtuq tainiit taiguqtauyuuq nipliqluni.
Sikuuqtut ikayuqtauvaktut uqaraangamik, naalakkaangamik, taiguraangamik, titiraraangamiklu tamainni aadlatqiinguyunit ilihaidjutigiayuyunit.	<ul style="list-style-type: none"> • Tamarmik qanurittaakhaanik uqaqatigiikhamiknik tuniyuq nutaamik qanuqtut pigiami ihumaliurutikhanik. Ayuirhaqniq angikliyuumiqpaktut taimaa sikuuqtut piyait ilihimagiami uqauhinga aadlamik uqaqtamiknik talvani ihariagiyayuyut ihumaliuriami aadlangayumik.
Sikuuqtut piliuqtuq hakugikninnganik piliuliraangamik inmikkaumi uumani Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ittunik.	<ul style="list-style-type: none"> • Hakugikninnga piqaqtuq uuktuutikhamik nakuuyumik pigiamikni tamainni qanurittaakhaanik inuuhqmut. Pivikhaqautikhanga takugiami akhuurninnga pihimmaariami akhuurutauyuuq ilagiyanganik ayuirhainiqmi. Ikayuqtaalu piliuriami angikliyuumiqnik piyunnautinganik. Piliuqtuq angikliyuumirmiq piyunnautinganik ayuirhaqhimmaariami– ukpiriyaut aadlanguqtaa ayuirhaqtaalu pihimmaaqtut pivikhaqautikhangit inuutilluni. Piliuriami taiguarniq/titiraqniq piyunnautinganik, sikuuqtut taiguqtukhaugaluq titiraqtukhaugaluq amihumik, ihariagiyauullaqtunik titiqqanik. • Piyunnautinga pittaarninnga, ukpiriyaanik, piumayumiklu ihumagilluariami havaanut taimaa tahapkuat havaangit ayurnaqhigumilu.

Aadjikutariiktut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut ittuq atauttimuqtittuq aadlatqiimik ilihapkainiqmut qanuriliurutikhat tikinnahurutiaqumik piliuriami ilihimattiaqtumik, ayuirhaqhimayumik ayuirhayut. Sikuuqtittiit akhuraaluk iliuriami aadlatqiimik aadlatqiinguyuuq maliktakhat pigiami inmikkut sikuuqtut ihariagiyanginnik. Pitquhimiknik akhuurutauyuuq hunavaluit qanuqtullu ayuirhaqniq iliuraqhimayut tamainnut ilagiyanginnut aadjikutariiktunut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut

Tamna naunaitkutaq hamna ataani naunaiqtait ilihapkainirmut qanuriliurutikhat atuqtauyuq uumani aadjikutaanik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu piplugu.

Aadjikutariiktut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu: Ilihapkainiqmut Qanuriliurutikhat	
<p>Taiguaqluni Tuhaqnaqtumik (Naunaipkaqtumik Taiguarniq)</p> <p>Sikuuqtittii naunaiqtait ayuittiaqtumik taiguarniq, piyuqlu uqauhinganiq uqaqtumiklu uqauhinga ayuitaminik sikuuqtumut.</p>	<p>Naunaipkaqtumik Titiraqniq</p> <p>Sikuuqtittii naunaiqtait ayuittiaqtumik titiraqniq, angikliyuumiqtuq piinariaqaqniingna titiraqhimayunut uqauhinginnut unalu uqauhinga qanurittaakhaanik sikuuqtumut.</p>
<p>Aadlanut pipkaiplugu Taiguarniq</p> <p>Sikuuqtittii unalu sikuuqtut aadlanut pipkaiyait titiraqhimaniingna – atauttikkut taiguaqtut. Sikuuqtittii ihumagilluaqtaa piliuriami aadlatqiniq taiguarniqmik maliktakhat.</p>	<p>Aadlanut pipkaiplugu Titiraqniq</p> <p>Sikuuqtittii unalu sikuuqtut aadlanut pipkaiyait titiraqniq – ilaliutiyuq atauttikkut. Sikuuqtittii ihumagilluaqtaa piliuriami aadlatqiniq titiraqniq maliktakhat.</p>
<p>Ikayuqtauyumik Taiguarniq</p> <p>Sikuuqtittii havaktuq amigaitpallaangittumik sikuuqtunik. Sikuuqtut taiguaqtut sikuuqtittimit ikayuqtaupluni. Sikuuqtittii havaktuq ikayuqtiupluni tunngavinganiq ayuirhaqniq. Sikuuqtittii ilaupkaiyaa sikuuqtut uqarluni taiguarniqmut. Sikuuqtittii atuinnarialik tikkuaqtauhimayut titiraqhimayut naunaittumik ayuirhaqtittuq taiguarniqmik ayuitaminik unalu maliktakhat.</p>	<p>Ikayuqtauyumik Titiraqniq</p> <p>Sikuuqtittii havaktuq amigaitpallaangittumik sikuuqtunik. Sikuuqtut titiraqtut sikuuqtittimit ikayuqtaupluni. Sikuuqtittii havaktuq ikayuqtiupluni tunngavinganiq ayuirhaqniq. Sikuuqtittii ilaupkaiyaa sikuuqtut uqarluni titiraqniqmullu.</p>
<p>Inmikkut Taiguarniq</p> <p>Sikuuqtut ayuirhayut taiguarniq inmikkut pipluni. Sikuuqtut tikkuaqtut titiraqniq taiguanginnariaqaqtamiknik kangirhiinariaqaqtamikniklu.</p>	<p>Inmikkut Titiraqniq</p> <p>Sikuuqtut ayuirhayut titiraqniq inmikkuurhuni. Sikuuqtut tikkuaqtauhimayut kitumik piimayut huuqlu piyuq titiraqniqmullu.</p>
<p>Taininnganit Tuhaqnaqniit Ilihmani, Ayuirhaidjutaut Taiguarniqmut, unalu/unaluuniit Taininnganik Ilihaqniq</p> <p>Sikuuqtut ayuirhaqtut uqaqniqmik uqauhinga piliurninngit (ukunatatit, uqauhinga, tainiit nunguvinga aadjikutariiktut, uqauhinga atuqtauniq), atauhiq titiraq tuhaarninngna, taininngna tukihutinga, titiraqniingnalu maliktakhat aadlatqiniq taiguarniqmik unalu titiraqniq ayuitamiknik. Angayukhiyunut sikuuqtut, taininngna tukihutinga/uqauhinga, taininngna piliurninngna, unalu taininngna-ihuarhainiq qanuriliurutingit akhuurutautigiyaayuq titiraqhimaniingnani taiguarniqmik titiraqniqmiklu tamainni ayuirhagakhat.</p>	

Aadjikutariiktut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Sikuulihaaqtuni Iliharvingit

Sikuulihaaqtuni iliharvingit (Sikuulihaaqtuni Ilihaqtunut 6mut), ilihaidjut uqauhiq atuqtauyukhaugaluq taimaa ihuarhiluni aadjikutariiktut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ubluq tamaat. Una piliurninngna tuniyuq uuminngna *nungulaittumik* pidjutinga talvani sikuuqtittii tuniyuq ayuirhaqniq ayuitamiknik tamarmiknut ilihaqtnut, amigaitpallaangittunut ilihaqtnut, inmikkullu sikuuqtut, piyuq uumanngna ayuirhayut ihariagiyanginnik. Sikuuqtittii tikkuaqtaa ilihapkainiqmut qanuriliurutikhat unalu Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ayuitamiknik nakuutqiamik pigiami hapkuat ihariagiyanginnik. Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihaidjut uqauhingalu pipkaidjutigiya aadlatqiniingnaniq Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihapkainiq talvani sikuuqtut angikliyuumiutiyait ayuitaminik naalaktiuyut, uqayuktut, taiguaqtuyut, titiraqtiuyullu.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut

Pitillugu tamaita Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihaidjut uqauhiqmik, pidjutinga piliurhimayuq ukununnga:

- ihuaqtumik ilihapkainiq nutqarhimaittumiklu ihumagilluaqniq uumunnga Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihaidjutinik
- katitiqlugit naunaiyainiq nampannik naunaipkariami ilihapkainiq
- sikuuqtut ayuirhariami akhuurutayuunik inmikkut taiguarniq titiraqniqmiklu havaat
- sikuuqtittiit havaktukhat amigaitpallaangittunut sikuuqtunut, ilihapkaiyangit ayuitaminik naunaiqtaa kangirhidjutinginnik

Aadjikutariiktut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu aadjikutariyuq uumunnga Nunavuutim tikinnahuarutingit hivituyumik ilihainiq, ilaliutiyuqlu ilippalliinginnarniq (ayuirhaqhimmaaqaqniq) unalu pivalliinginnarniq (nakuuyumik pihimmaaqaqniq). Aadjikutariiktut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ikayuutait aturninnga kayumiittunnuamik piiqtauninnga munarinigmut (GRR) uuktuutinga. Uumani uuktuutinga, qanuraaluktut ikayuqtaa aadlatqiimik piyuq uumannga sikuuqtut ayuirhaqniq ihariagiayanginnik (ukunatitut, taimaa sikuuqtut inmikkuuqpialirumi, ilihapkainiq sikuuqtittiimit ikayuqtaurumahuiqniaqtuq).

Hapkuat uuktuutigiyayuq qanuqtut sikuuqtittiit piliuqtaaqtaait aadjikutaanik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihaidjut uqauhiqmik nukarhiit iliharvikmi.

Uuktuutaut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ilihaidjut uqauhiqmik: Nukarhinut		
Timiqutigiyangit	Ilihapkainiqmut Pitquhingit	
 <p>Tamainnut Ilihaqtunut</p>	<p>Sikuuqtut katimayukhat mikkarmik ayuirhagamikni, aturlutik ilihapkainiqmut qanuriliurutikhat ukunatitut:</p> <ul style="list-style-type: none"> • taiguaqluni Tuhaqnaqtumik/naunaipkaqtumik taiguarniq • aadlanut pipkaiplugu taiguarniq • aadlanut pipkaiplugu titiraqniq • naunaipkaqtumik titiraqniq • taininnganit Tuhaqnaqniit ilihimaniq, ayuirhapkaiyuq taiguarniqmik, unalu/unaluuniit taininnga ilihaqniq 	
<p>Amigaitpallaangittunut Ilihaqtunut</p>	<p>Sikuuqtittiit huliva?</p> <ul style="list-style-type: none"> • ikayuqtauyumik taiguarniq • ikayuqtauyumik titiraqniq • naunaiyainiq naunaipkariami hivuniqmi ilihapkainiq • katimaqatigiyaait sikuuqtumut 	<p>Sikuuqtut huliyyut?</p> <ul style="list-style-type: none"> • inmikkut taiguarniq naalaktulluuniit unipkaamik • inmikkut titiraqniq kiuyuqluuniit taiguarniqmut • havaat piyut taininnganut ilihaqniq
<p>Tamainnut Ilihaqtunut</p>	<p>Inmikkut-naunaiyainiq aadlanullu piyut: Katimaliqtukhat tamaita naunaiyarlugulu ayuirhaininnganut.</p>	

Piyuq ukiunganik unalu piyunnautinga tamainnit sikuuqtunik, una tamaita-ilauyut/amigaitpallaangittumik-ilauyut piliurninnga piffaarniaqtait qaffinik pilutik taimaa atauhiinnaqmik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihaidjut uqauhiqmik. Mikkarmik ayuirhaidjutinik naittukhaugaluat ihumagilluaqlugulu pihimagiami sikuuqtut ilauniq. Taimaa sikuuqtut piliurumik piyunnautinga inmikkuuqpialirumi, sikuuqtittiit tunittaqtuq angiyumik ikayuqtaa uuminnga amigaitpallaangittunut munariluni sikuuqtut nakuuyumik piyut.

Aadjikutariiktut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Angayukhiit Iliharvinginni

Nutaqqat sikuurialiqpaktut piqaqtumik amigaittumik ayuitamiknik igluminit, iglungit Inirniriit, nunannga, aadlatqiiktullu nunallaani ilihaidjutinik. Hapkuat ayuitamiknik quviaguutigiyauyukhaq sikuurvikmi. Sikuurvik naunaiykaqtaaqtaait nunamikni quviagiyaayut, aturluni nunamikni ikayuutinik, ilaupkarlugit inungit. Sikuuqtittinguyumik, akhuurutaayuq ilihimagiami Inuinnait pitquhinginnik, kihimi angayuqqaangillu igluminilu sikuuqtup iliaqatarnik.²¹

Nunavunmi, nukarhiit angayukhiillu iliharvingit ilaliutiuyq sikuuqtut Ilihaqtunit 7mit 12mut (ukiuqaqtut 12mit 17mut). Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihapkainiq angayukhiyuni ilihaidjutingit piyuq tamarmik uuminnga Qablunaatitut Uqauhinginnik Ilihainiq ilihaidjut uqauhiq iliuraqhimayullu ilihaidjutini (ukunatatit, qangaraaluknitat, nunagiyanganik, nalunaqtunik naunaiyainiq). Nakuuyunik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihapkainiq angayukhiyuni sikuurvinginni naunaiqtaait:

- sikuuqtut ilayut ilauniqmut havaangit pivikhaqautikhanik uqariami naunaiqlugillu ihumagiyanginnik, qanuqtut ihumagiyanginnik, ilaulunilu uumani akhuurutaayuq ilihaidjutingit piyut nunamikni nunaryuaptiknilu
- sikuuqtittiit ikayuqtaa Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihapkainiq aadlatqiinut ilihaidjutinginnik/ihuarhaidjutit ihumagilluaqhgugit pigiami uumunnga Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ihariagiyanginnik sikuuqtunut (ukunatatit, taiguarniqmut, titiraqniqmut, uqaqtumik uqauhinga)
- sikuuqtut piinariaqahimayuyq naunaitkutanik aadlatqiiknik piluni (ukunatatit, titiraqhimayut, nutaanik alruyaqtuqtunik, piksassuutigut, Inirniriit nunagiyamikni)
- sikuuqtittiit atuqtut aadlatqiinik aadlatqiinnganik maliktakhat ikayuriami inmikkut sikuuqtut ihariagiyanginnik
- sikuuqtut naunaiqtauyut akhuurutauyumik pipluni naunaiykaqtaait hakugikninngit akhuurutinginniklu²²

Sikuuqtut uuminnga ukiuqaqtut aliagiliryuumiqtait ilihaidjutinginnik hulilukaaqtunik piyut hilataani Nunavunmit; inirnititut, aligiyait atuqtuuyarniq, ulapqidjutinik, qaritauyanik, tiivimik, quviagiyaayuq pitquhiq. Akhuurutaayuq nakuuyumik upalungaiyarhimayukhaq pigiami hapkuninnga akhuurutauyunik.²³

Inirninguqtinnagu ayuirhayut ikayuqtaayuq naunaittumit uqauhinga, ilihapkainiq, talvunga ilihapkainiq ilihimaniqmut maliktakhat, pivikhaqautikhaq uqaqatigiikniqmut titiraqniqmut naunaitkutimullu, ilaulunilu akhuurutauyunut. Hapkuat qanuriliurutikhat ilaliutiinarialik kituni ilihaidjutiniq kituniklu uqauhinganik ilihapkainiqmut.²⁴

Inirninguqtinnagu ayuirhayut angikliyuurhimmaaqtuq pigiamilu, Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ayuitaminik angikliyuurhimmaaqtuq. Kitunik ayuirhainiqmut piyuq, nakuuyunik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihapkainiq pilihaaliqpaktuq sikuuqtumut aliagiyanganik, hakugikninngit, unalu ihariagiyanginnik. Angayukhiyuni sikuuqtittiit ilitariyait ayuirhayut piliuriami quulitqamik pihimayuyq ayuitaminik. Aturninnga aadjikutaanik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihaidjut uqauhiqmik nakuunaaqtuq qanuqtut ikayuriami Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihapkainiq.

Hapkuat pinahuarutit tuniyuq uuktuutikhamik qanuqtut sikuuqtittiit piliurniaqtut aadjikutaanik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihaidjut uqauhiqmik angayukhiyuni Qablunaatitut Uqauhinginnik Ilihainiq iliharvikmi.

21 Nunavut Department of Education. *English Language Junior Secondary Handbook for Nunavut Schools* (2004), 26.

22 Adapted *Adolescent Literacy Position Statement*. International Reading Association (Newark, DE: 2012). <https://www.literacyworldwide.org/docs/default-source/where-we-stand/adolescent-literacy-position-statement.pdf?sfvrsn=8>.

23 *English Language Junior Secondary Handbook for Nunavut Schools*, 2–4.

24 Institute of Educational Sciences. *Improving Adolescent Literacy: Effective Classroom and Intervention Practices* (2008), 7.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu
Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut

Uuktuutinga Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ilihaidjut uqauhiqmik: Angayukhiuyuni		
Timiqutigiyangit	Ilihapkainiqmut Pitquhingit	
<p>Tamainnut Ilihaqtunut (ihumagilluaqtauyug ayuirhaidjutimut)</p>	<p>Mikkarmik ayuirhaidjutinik tuniyug ihumagilluaqtaamik ayuirhainiqmut. Aullaqtiinarialik piliurlugulu kangirhidjutinganik ilihimaniq unalu ikayuqtaa sikuuqtut pipkaidjutinga ilauniqlu. Hapkuninnga ilaliutittaqtut:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naunaittumik ilihapkaiyuq taiguarniqmik ilihimaniq maliktakhat (ukunatitut, pipkaidjutiuyug ilihimaliqtinnagu, ihumaliuqtuq akhuurutimik, apirhuqtuq, tautuktuuyaqtuq, itqurnarutiuyug, piliuqtuq, munariyuq qanurittaakhaanik) • naunaittumik ilihapkaiyuq titiraqniqmumut, naalakniqmumut, uqarniqmumut, unalu kangirhiyuq maliktakhat • sikuuqtittii ikayuqtauyumik uqaqatigiikniq (ukunatitut, itquumangittunik itquumayuniklu titiraqhimayut) 	
	<p>Ihivriuqlugit ayuirhaqniq tikinnahuarutingit naunaiyaininngalu ayuirhaidjutimut; naunaipkarlugit aadlatqiiktumik havaat.</p>	
<p>Amigaitpallaangittunut ilihagtunut havaqatigiikniqmulluuniit</p> <p>(ikayuqtauyumik ilihapkainiq/ havaqatigiiktumik ayuirhaqniq)</p>	<p>Sikuuqtittii huliva?</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuniyug amigaitpallaangittumik katimayut ilihapkainiq • naunaiyaqtuq naunaipkariami ilihapkainiq • himmautiuyug taiguarniqmut katimayiinnit / amigaitpallaangittumik katimayut uqaqatigiikniq naunaiyariami tunigiamilu titiraqhimayunik unalu/ unaluuniit uqaqtumik qanuqtut ihumagiyanganik 	<p>Sikuuqtut huliuyt?</p> <ul style="list-style-type: none"> • ayuirhaqniq ihuaqtaamik qanuriliurutingit piliuriami ihariagiyaayunik kiuyumiklu (ukunatitut, naunaipkainiq titiraqniq aturhuni taiguarniq maliktakhat) • ihivriuqlugit iluani-ihuaqtut ikayuutingit • taiguarniqmut katimayiit uqaqatigiikniq unaluuniit qaliriiktumik-ilihaidjutimut havakkhat (ukunatitut, ihivriuqniq tuhaagakhanik Nunamikni, piksassuuqluuniit Nalunaqtaunik Naunaiyainiqmut)
<p>Tamainnut Ilihaqtunut (inmikkut pitquhinga)</p>	<p>Inmiknik-naunaiyainiq aadlanullu pipkaipluni piqaqtumik qun'ngiaqtunik:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naunaipkaiyuq talvunga ihivriuqlugillu naunaitkutingit • iniqtiqlugit piiqtauniq titiqqanik naunairiami ayuirhaqniq • aadlanut pipkaiyut • piliuqtuq ihivriuqniqmumut apirhuutingit piyuq uumannga iluani ittut ayuirhainiq • inmiknik-ihivriuqniq ayuirhaqniq tikinnahuarutingit ayuirhainiqmut 	

Una tamaat katimayut /amigaitpallaangittumik katimayut piliurninnga piffaanginnariaqtaata qaffinik piluni pitilluni una Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihaidjut uqauhiqmik.

Hivituyumik Ilihainiq

Hivituyumik sikuurvinginni tunngahuktitauyut, angigtut iliharvinga, qaniklipkaiyuq nunamikni pipkaidjutiyuq nuunamiknut ikayuriami piliuqtuq angiyuq katitirninnga ayuitaminik ilihimayanganic sikuuqtut ihariagiyanginnik. Ayuirhaqniq pivaktuq iliharvingani pimmariktumik piyuq uumunnga aadlatqiinguyumik, kangirhidjut qanuqtut inuit pipkaidjutiyuq inungmut, mihiknarninnga havaqatigiigiamikni pigiami tikinnahuarutingit.²⁵

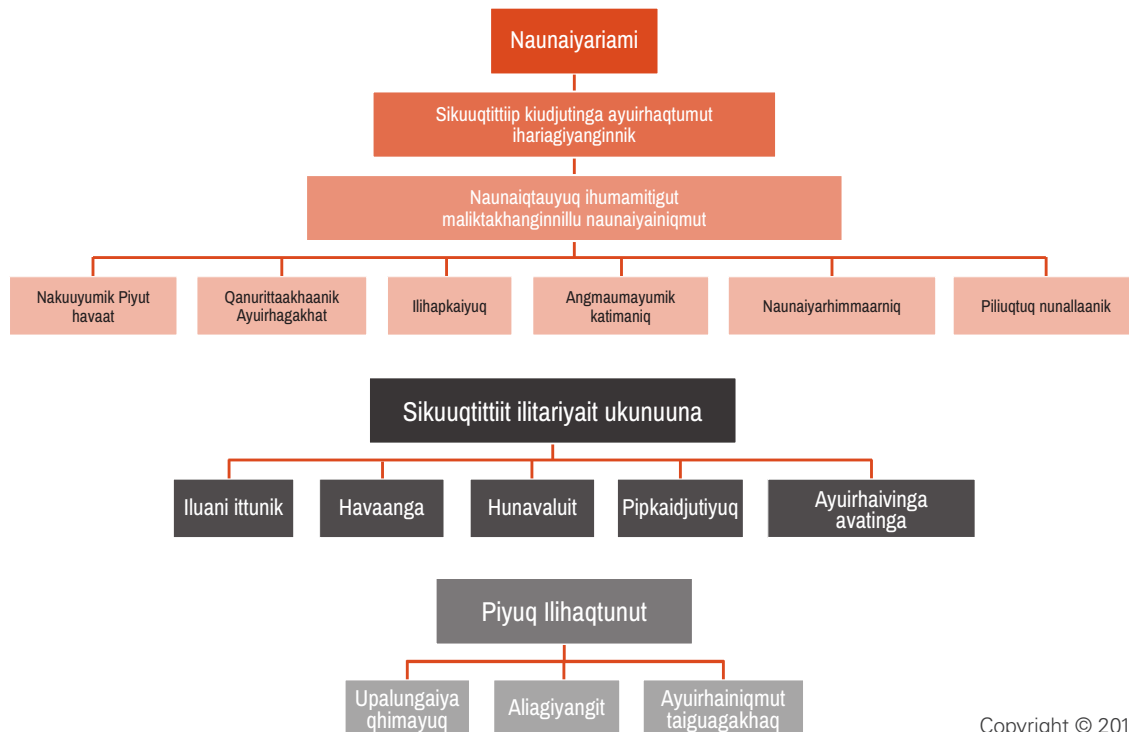
Sikuuqtut ayuirhaqtut naalagamikni, uqariamikni, taiguriamikni, titirariamiknilu aadlatqiinik unalu aadlatqiimik pilutik. Tamainni iliharvingit tamainni nunavunmi, hivituyumik pidjutinga ayuirhapkaigiami ayuirhariamiknilu naunaiqniaqtait tamaita sikuuqtut ayuirniaqtut nakuuyumiklu pigiamikni. Ihumagilluaqtukhaq aadlatqiinnganik ilihapkainiq aturninngalu GRR-mit uuktuutinga ikayuutait Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihapkainiq tamainnut sikuuqtunutt iliharvikmi.

Hapkuat pipsat naunaiqta havaanga aadlatqiinnganutt.²⁸

Aadlatqiinnganik Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ilihapkainiq

Aadlatqiinnganik ilihapkainiq ilihaidjutauyuq pidjutinga ihariagiyauyuq atuligtitaugiami hivituyumik ilihainiq tamainni iliharvikmi tamarmikmut sikuuqtunutt. Piyuq ukpiriyanganik tamaita sikuuqtut angikligiami ayuiriamilu. Aadlatqiinnganik ilihapkainiq pivaktuq taimaa sikuuqtittiit piliuraangamik amihunik qanuqtut ayuirhainiqmut pipkaidjutigiami sikuuqtut aadlatqiinik pittaarninnganik, ayuirhainiqmut qanurittaakhaanik aliagiyanginniklu nakuuyumik pigiamikni.²⁶

Ihumaliuliraangat aadlatqiinnganik ayuirhaqniq, sikuuqtittiit unalu sikuuqtut havaqatigiiktut piliuriami nakuuyumik iliharvikhamik ayuirhaqtunutt. Titiraqhimayuq uumani *Inuglugijaittuq*, hivituyumik iliharvinga kangirhiyauyukhaq iluani ittumut malruuknik uqauhilgit. Sikuuqtut ihariaginiaqtut aadlamik ikayuqtaa ayuirhaliraangat tuglianik uqauhinga. Unalu, uqauhinga pipkaidjutipkaiyaa iluani ittut qanuqtutlu sikuuqtut ayuirhayut. Sikuuqtittiit aadlatqiinguyut ilihapkainiq pigiamikni aadlatqiinguyut uqauhinga pittaarninnga ayuirhaininngalu qanurittaakhaanik sikuuqtunutt.

Copyright © 2010 Carol Tomlinson

25 *Ilitauunikuliriniq: Foundation for Dynamic Assessment as Learning in Nunavut Schools*, 19.

26 G. E. Bingham and K. Hall-Kenyon. "Examining Teachers' Beliefs about Implementation of a Balanced Literacy Framework," *Journal of Research in Reading* (2013).

27 *Inuglugijaittuq: Foundation for Inclusive Education in Nunavut Schools*, 17.

28 C. Tomlinson. *Differentiation Model* (2010). <http://differentiationcentral.com/model>.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut

Sikuuqtittiit aadlatqiiigittaaqtaa ilihapkainiq ukunuuna:

Iluani ittuq	<ul style="list-style-type: none"> • aadlatqiiittuq iluani ittuq ikayuutillu piyuq uumannga qanuraalukninnga ayurhauzinga aadlangayullu aliagiayanginnik/ihariagiayanginnik sikuuqtunut
Piliurninnga	<ul style="list-style-type: none"> • tunilugu akhuurutinga, aadlatqiiinninnga, kitumiklu piumayuq • tunilugu sikuuqtut kitumik piumayuq naunairiami ayuirhaqniq (ukunatitut, taiguarniq ilihimagiami naunaiqtauniaqtuq uqaqtigiiklutik, titiraqhimayumik titiqqamik, naunaiqhimayuqluuniit titirauyaqhiamayuuq, piksa, piksaliurhimayuq, piksassuuqluuniit)
Havaanga	<ul style="list-style-type: none"> • tuniluni aadlatqiiimik ayuirhaqniqmik ayuitamiknik aadlatqiiinik piluni ayurhauzinganik unalu/unaluuniit piyuq uumannga aadlamik sikuuqtut aliagianganik • aadlangurlugu qanurittaakhaanik sikuuqtittiip ikayuqtaa ihuaqtunut havaanut • tunilugu sikuuqtut kitut piumayangit qanuqtut ilaugiami uumani ayuirhaqniq (ukunatitut, ihumaliuqtumik, uqaqtumik, ayuirhayuq mihiknaqniqmit)
Kahakniq / Ayuirhaqniq Avatinga	<ul style="list-style-type: none"> • piliurlugu nakuuyumik iliharvikmi mihiknaqninnga • munarilugu ayuirhaqniq inikharninnga (qanuqtut iliharvikmi ittuq mihiknaqningalu unalu naunaiqtaa pitquhinga and aadlatqiiiktullu ihariagiayanginnik sikuuqtunut) • tuniluni nakuuyumik, aaniqnaittumik iliharvinga ayuirhaqniqmut

Kayumiittunuamik Piiqtauniq Munariniqmut uumani Taiguarniqmut Titiraqniqmullu

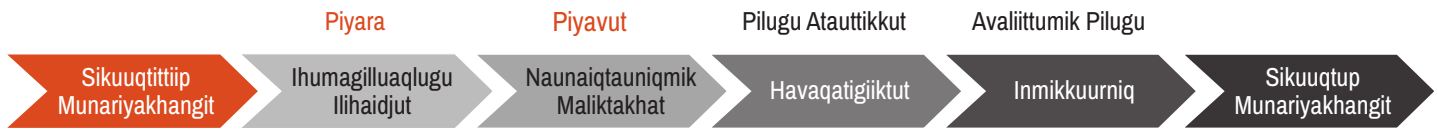
Aadlatqiiinguyuuq sikuuqtittiit provide hivituyumik ayuirhaqniq ihumagilugu qanurittaakhaanik ikayuqninganik tuniyut sikuuqtunut. Una piyuq kayumiittunuamik piiqtauniq munariniqmut (GRR) uuktuutinga. Uumani uuktuutinga, sikuuqtittiit ihumagiyut qanuqtut ingutaariami iliharvikmi ilihapkainiq sikuuqtittiimit-piyumit, tamaat-katimayut pidjutinga amihumut sikuuqtut-piyumit, havaqatigikniq pidjutinga piliuqtaa sikuuqtut inmikkuurniq. Aturluni una Taiguarniqmut Titiraqniqmullu ilihapkainiq pidjutinga, sikuuqtittiit ikayuutait sikuuqtut angikliyuumirumik avataanut nutaangit qanuriliurutingit kangirhiyaiting, kayumiittunuamik piiqtauniq munariniqmut tamarmiknut sikuuqtunut.²⁹

Kayumiittunuamik piiqtauniq munariniqmut ilagiyayuuq uumannga aadlatqiiinnganik ilihapkainiq. Tamna ayuirhaqniq ihariagiayanginnik tamainnik ayuirhayut ihumagiyayuuq. Hapkuat piksat naunaiqtait kayumiittunuamik piiqtauniq munariniqmut uumani Taiguarniqmut Titiraqniqmullu iliharvingit.

29 Adapted from *Literacy for Learning*, 30. <http://www.edu.gov.on.ca/eng/document/reports/literacy/panel/literacy.pdf>.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut

Kayumiittunnuamik Piiqtauniq Munariniqmut Uuktuutingit

Ihwarhaqhimayuq uumannga Fisher, D. and Frey, N. (2008), *Better learning through structured teaching: A Framework for the gradual release of responsibility*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development

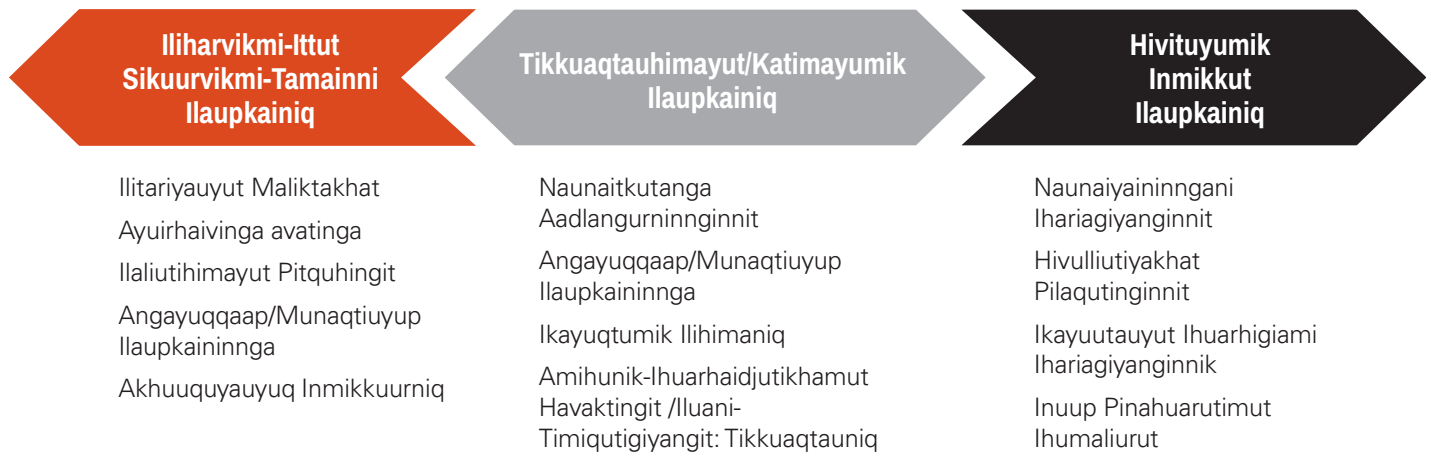
Sivuniksamut Ilinniarniq: Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Tamainnut

Hivituyumik ilihainiq ilitariyait tamaita sikuuqtut ayuiqtaaqutut. Iilitariyaillu sikuuqtut aadlanguqtaaqutut nampanganik ayuirhainiqmit, tikinnahuarutingit ayuirhainiqmit, qanuraaluktut ikayuutait ihariagiyaayuq, qanuqtullu talvani ikayuutait ihariagiyauniaqtuq.³⁰

Taiguagakhani Kiinauyanut Ihivriutiryuq Kaanatumut Nunavut Maligaliurvinganut (2013), hivituyumik ilihainiq Nunavunmi naunairhimayuq uuminnga “pivikhaqautinga tamainnut sikuuqtunutt, humaangittuq inmikkut akhuurutingit aadlatqiiniqluuniit, sikuuqtukhat nutaqqanut aadjikutaani ukiunganit, piyukhalu ilihainiqmik piyuq uumannga inmikkut tikinnahuarutingit piyaillu aturninnganit ikayuqtaq.”³¹ Piliuliraigumi hivituyumik iliharvingit, sikuuqtitiit ilitariyait sikuuqtut ihariagiyannginnik atuqtuqlu aadlatqiimik uuminnga aadlatqiinnganik ilihapkainiqmut maliktakhat.

Hivituyumik ilihainiq uuktuutinga naunaiqtait ihariagiyannginnik-piyuq uuktuutinga unalu ihumagilluaqtaq ikayuqtumik ihariagiyannginnik tamainnut sikuuqtut. Ihumaliurutinga uumani uuktuutinga sikuuqtitiit pilihaaqtukhat tamainnut, tamaita ilihaqut qanuraaluktut, aturlutik naunaittumit ittumik maliktakhat ikayuqtaq ayuirhaqniq ihariagiyannginnik tamaita sikuuqtut. Amigaittuq pipkaidjutauyut unalu/unaluuniit inmikkut ikayuqtaq tuniyayuq talvangaanit iliharvikmi-qanurittaakhaanik ikayuqtaq tuniyayuq. Taimaa sikuuqtitiit ayuiraangata qanuqtut aadlanguqtittaaqtait ikayuqlugillu ayurhaqtut ayuirhayut iliharvikmi pipluni, ikitqiat sikuuqtut ihariagiyannginnik kinauyaakhaanik ilaupkainahuaqniqmullu. Una uuktuutinga pipkaidjutihimayuq hapkunani piksalurhimayumi.

Ukiunganut Ihuaqtut Ilihainiq – Uuktuutinga Ikayuutauniqmik

30 Inuglugijaittuq: Foundation for Inclusive Education in Nunavut Schools, 36.

31 Barbara Hall. *Reaching and Teaching All Students*, 8.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut

Hapkuat naunaitkutaq tuniyuq uuktuutimik kitut qanuraaluk piyut ikayuutaa inniaqtuq.

Clliharvikmi-Ittut, Sikuurvikmi-Tamainni Ilaupkainiq

Tamaita-sikuurvikmi/tamaita-ilihagtunut qanuriliurutikhat unalu ikayuutait nakuuyuq tamainnut sikuuqtunut

Sikuuqtittit atuqtut aadlatqiinik maliktakhat aadlatqiiniklu ilihapkainiq. Tamna ayuirhaqniq ihariagiyanginnik amigaitqiyauninnga sikuuqtunut pittaqtuq uuminnga piluni. Sikuuqtut ilitariyayumik ihariagiyanginnik ikayuqtauyut iliharvikmit pipluni.

Una uuktuutigillaklugu:

Sikuuqtittii havaktuq uuminnga amigaitpallaangittunut sikuuqtunut taiguarniqmi. Tamaita sikuuqtut iliharvikmi piqaqtuq amigaitpallaangittumik katimayut ayuirhaqniq pivikhaqautingit. Atauhiq amigaitpallaangittumik katimayut ihumagilluaqtaa ihuarhigiami taiguarniq ilihimaninnga. Sikuuqtittii piqaqtuq uqaqtumik uqaqtigiinik sikuuqtumut ihumagilluaqtaa piliuriami ihuaqtuq humik taiguaqtauyuq.

Pilluaqtauyut/Katimayut Ilaupkaininnga

Unalu, naittumik piyuq, ikayuutait ilaupkaininngalu ihariagiyayut ilangit nakuuyumik piyut sikuuqtunit talvani nunaryuaptikni ilihapkainiq pilimaittuq

Humi sikuuqtut ihariagininnit ilitariyayut naittumik piyut ilihaidjutiniq tuniyayuuq. Ikayuqtaa ilaupkainiqlu uumani qanuraaluktut tadjakaffuinnaq aktikkulaangani, piqaqtumik maliktakhat piliurhimayuq taimaa sikuuqtut utiffaariami humi ittuugaluaq.

Una uuktuutigillaklugu:

Iliharvikmi sikuuqtittii unaluunniit sikuuqtut ikayuqtaa sikuuqtittii (SST) havaktuq uuminnga amigaitpallaangittunut ilihagtunut ilitariyayunit sikuuqtut. Ihumagilluaqtanga ilihapkainiq ilihapkaigiami sikuuqtut ayuriamikni ilihamaniqmut maliktakhat taiguaqtiillugu. Una naittumik piyuq ikayuqtaa tuniyuq sikuuqtut qanuqtut kangirhiyait qanuqtut taiguarniq ilaupkaiyaa ihuarutiyuq titiraqniqmut. Una amigaitpallaangittumik katimayut ikayuqtaa pipkaidjutiniaqtaa ilitariyayumut sikuuqtut ilaulluumiqtukhaq nakuuyumik iliharvikmi ilihaidjutinik.

Ihumagilluaqtauyuq Inmikkut Ilaupkainiq

Unalu, akuniraalukmut ikayuutait unalu ilaupkainiq ihariagiyayut nakuuyumik pigiami skuuqtunit talvunga tamainnit tikkuaqtauyullu ilaupkainiq pilimaittuq

Una qanuraaluk ikayuutaanik atuqtauyuq mikiumik sikuuqtunut ilitariyayut aadlamik ihariagiyanginnik. Piniaruknaqhiayuq sikuuqtut uumani qanuraaluktut piqaqtuq Inmikkut Sikuuqtut Ikayuqtaa Plan (ISSP) talvani. Una qanuraaluktut ikayuutinganik akuniraaluk piyuqlu ikayuriami sikuuqtut ihariagiyuq aadlangurninnit piinariaqigiami pinahurutinganik havaktulluunniit ayuriamikni sikuuqtut-ihuaqtuq ayuirhaqniq qanurittaakhaanik.

Una uuktuutigillaklugu:

Naunaiyainiq naunaiqtaa kitumut sikuuqtut ihariagiyuq (ukunatitut, akhuurutauyuq titiriami). Sikuurvikmi havaktingit piliuqtut inmikkut ilihagtut ihumaliurutinik ihuarhigiami hapkuat ihariagiyayut talvani ihumagilluaqtauyumik iliharutinganik (ukunatitut, titiriami, aturiami nutaanik alruyaqtuqtunik).

Ilanga 3: Atuliqtitauniq Tairuarniqmut titiraqniqmullu Ayuirhayuq ukunuuna Nakuuyumik Naunaiyainiq

Naunaiyainiq nakuuqpiqatmik havaanguyuq katitiriami unalu kangirhiyukmiklu naunaitkutut sikuuqtumik ilihimayuq, pittaatuq, ayuirhayuqlu, Pihimmaatuq piyuq pitillugu ilihapkaitilluni /ayuirhayuq atuqtaunginnaqtumik, atuqtuq aadlanik naunaiyainiq ilihaidjutingit unalu qanuriliurutingillu, ihuarhiyaalu tamarmik ilihapkainiq ayuirhainiqlu. Nakuuyumik tairuarniqmut titiraqniqmullu naunaiyainiq pilihaaliqpaqtuq pinahuaqhugu tikinnahuaqtangit naunaiqhimaquq uumani ayuirhagakhata.

Ilitaunnikuliriniq maligangit (akhuuqtumik ilauqatauniq ilihapkainiqmut, ayuirhayuq, naunaiyainiqlu) naunaiyarlugit tamaita naunaiyainiq Nunavunmi sikuurviit. Ilitaunnikuliriniq naunaiyaqtait Inuit ilumuqtamiknik ikayuqtauyuqlu nutaamit naunaittumik-piyuq ihivriuniq. Tamna naunaiyainiq maligangit nunavunmi sikuurviit ilaliutiuyuq.³²

- Ikayurlugit ayuirhaqhimmaaqniq tamainnut sikuuqtunut.
- Naunaiqkarlugu pimmariktumik pilugit tamainnut ayuirhaqtunut.
- Ilitarilugit tamarmik ayuirhaqtup aadlittuq ayuitaminik ayuittiaqtaminiklu.
- Naunaiyarlugit ihariagiyauninnga, angikliyuumiutinga, nakuuyumiklu piyut ilihagatut.
- Naunairlugu naunaiyainiq qanurittaakhaanik-piyuq.
- Piqarluni aadlanik huuq piyuq naunaiyainiqmut.
- Naunairlugu naunaiyainiq itquumayuq, akhuurutayuq, piliuqtuqlu sikuuqtup hakugikninnga.

Uqauhinga Pitquhingalu Aadlangurninnga

Ministanga, Ilinniaqtuliriyiit Katimayit Nunallaani, CSFN, atan'nguyangit, sikuuqtittiillu naunairniaqtait naunaiyaininngit sikuuqtunut pitquhitigut ihuaqtut nunavunmi.³³

Nunavunmi, tikinnahuarutingit sikuuqtunut iliharutinginnik iniqtiqtut tamaat malruuknik uqauhiqaliqtukhat uumani Inuit Uqauhinga Qablunaatitullu Uiviititulluuniit, pingillugu Francophone sikuuqtut, talvani tikinnahuarutingit taimaa tamaat malruuknik uqauhiqaliriami Uiviititut Qablunaatitullu. Taimaa tamainnut sikuuqtunut ikayuqtaugiamikni ayuirhautimiknik, uqauhinga unalu pitquhingalu aadlangurninngas ihumagiyauyukhaq piliuliraangami sikuuqtup naunaiyainiit. Ilihaidjutikhat naunaiyainiqlu ihumaliurutit naunaiqtakaraluangit sikuuqtut uqauhinga pitquhingalu ilitariyaayut. Taimaa, sikuuqtut ayurhangittut taimaa uqauhinga unalu/unaluuniit pitquhingit aadlatqiikmat taimaa apiriyaugangata “takupkarlugu kitunik ilihimayanganiq.” Sikuuqtittiit ihuinaaqtailiyukhaugaluat uqauhinga akhuurninnga ayuirhayumut akhuurninnga. Naunaiyainiit nakuuyut, takunnaqtut, unalu ihuaqtullu tamainnut.

Sikuuqtittiit pihimainnarialik uqauhinga pitquhingalulu aadlatqiininngit iliuralirairumi naunaiyainiit. Una uuktuutigillaklugu, naunaiyaliraangami kangirhininnga taigaliraanga apiriplugu sikuuqtut uqaffaarmilugit akhuurutayuq naunaitkutut, sikuuqtittiit tuniinarialik kitut piyamangit naunaiyariami ayuirhayuq. Pipkainginnarialik unipkaarluni hivulliqpaanga uqauhinga sikuuqtup titiraqhimayumikluuniit kiudjutaut uqauhingani sikuuqtup pittaamtaminik. Taimaatut, sikuuqtut tuniyayut pivikhaqautikhanganik angitqiamik qanuriliurninnganik nakuuyumik piyumik, taimaa ihuatqiaq naunaiyainiq nampanga naunaiqtauttaatuq sikuuqtittiimit. Aadjikutaa ihumagiyauniq piliuqtauyuuq taimaa pitquhingalu aadlangurninngas piliuqtaukpat. Sikuuqtut ayuiqpaqtut nakuutqiamik taimaa sikuuqtittiit ihumaliurut naunaiyaininngalu pitquhitigut ihuaqpat. Taimaatut, sikuuqtut atayuumiqtaatuq naunaitkutinganut tunigiami inuup ilihimayanginnik ayuirhayumut. Tamna ilitaunnikuliriniq maligangit naunaiqtitaa sikuuqtittiit tunigiami naunaiyainiq itquumayuq, akhuurutayuq, and developmentally pitquhitigut ihuaqtut.³⁴

32 Ilitaunnikuliriniq: Foundation for Dynamic Assessment as Learning in Nunavut Schools, 32.

33 Nunavut Education Act, (76).

Tairuarniqmut titiraqniqmullu Naunaiyainiq Uuktuutigiyainnik

Nakuuyumik naunaiyariami tairuarniqmut titiraqniqmullu, sikuuqtittiit tikkuagtakhaa ihuaqtut maliktakhangit atuqtakhanginnikluuniit piyuq huuq piniagtaa. Tamarmik aadlatqiiktutn naunaiyainiq ilaliutiyuq tamaat piksanga inuup ayuirhaqtup nakuuyumik piyaa. Nutaaq ihivriunniq ikayuqtaut pingahuuyut aadlatqiik naunaiyainiqmik:

- 1 Naunaiyainiq *uumunnga* Ayuirhayuq
- 2 Naunaiyainiq *uuminnga* Ayuirhayuq
- 3 Naunaiyainiq *taimaa* Ayuirhayuq

Sikuuqtittiit aadlangayuq aadlatqiinga naunaiyainiinnik atuqtut huuqlu naunaiyaininnganit. Ilihapkainiq maligangit pingittut kitunut atauhiqmit naunaiyaininnganit—aadjikutaa ilihaidjutit atuqtaunginnarialik aadlanut naunaiyainiqmut. Pidjutigingitaa ilihaidjutimut akhuurutayuq, kihimi qanuqtut sikuuqtittii atuqtuq naunaitkutamik katitiqhimayuq naunaiyaininnganit.

Taimaa ihumaliurutning naunaiyainiqmut pivikhaqautingit, sikuuqtittiit naunairlugu sikuuqtut tuniyayuq amigaittumik piyut ikayuriami ayuirhaininnga. Naunaittuq sikuuqtup ayuirhayuq katitiqtauyukhaugaluq pingahunit aadlanik pilutik. Una naunairiami naunaitkutanga ayuirhayup nakuuyuq akhuuqtumik sikuuqtup kangirhiyanganik. Ilaani, taininnga *naunaiyaininngani* atuqtauyuq naunairiami qanuqtut sikuuqtittiit katitiqut naunaitkutanik ayuirhayup uqaqatigiiklutik, qun’ngiarlutik, hunavalukniklu.

Naunaiyariami Munariniqlu Tairuarniqmut titiraqniqmullu Ayuirhayuq – Sikuuqtup- Ihumagilluaqtauyumit Pipluni

Atauhiyuq aadlanut ukpiriyait kangirhiyaillu pipkaidjutyuq tairuarniqmut titiraqniqmullu ilihapkainiq Nunavunmi tamna sikuuqtittiit aturniaqtuq sikuuqtup-ihumagilluaqtauyumit “pinahuarut munarigiami ilihagtut qanuriliurutingit unalu ikayuriami piliurninnga, havaqatigiiktumik ayuirhautimik-ihuarhainiq, aadlanullu piyut uqariyaqtaumiknik nakuuyumik pigiami tamainnut ilihagtunut.”³⁵ Sikuuqtup-ihumagilluaqtauyumit pipluni, sikuuqtittiit ihivriunniq aturlugulu nampanga naunaiyariami maliktakhat tikkuariami ikayuutikhat. Hivituyumik sikuuqtup-ihumagilluaqtauyumit katimani atauttikkuuqtitaa sikuuqtut sikuuqtittiit, ayuirhayuq ikayuqtiuyut, SST-ngi, atan’nguyat aadlallu havaktut uqariamiknik sikuuqtup havaanga atauhiqmit pilugu aadlamut. Havaqatigiiktumik, hapkuat sikuuqtittiit uqaqatit ihuaqtut ilihaidjutikhat ikayuqtuq qanuqtullu tunigiami. Una naunaiqtaa inuit tamaita sikuurvikmi atauttikut “nanminiriyait” munariyaillu uumunnga tairuarniqmut titiraqniqmullu ayuirhayuq ihariagiyait tamaita sikuuqtut.

34 *Ilitaunnikuliriniq: Foundation for Dynamic Assessment as Learning in Nunavut Schools*, 23.

35 Sharratt and Fullan, *13 Parameters*.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqumullu Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut

Ihumaliurhimayuq qanurittaakhaanik uuminnga sikuuqtup-ihumagilluaqtauuyumit pipluni ilaliutigiami tairuarniqmut titiraqniqumullu hakugikninnga ihariaginngillu innikkut sikuuqtut naunaitkutamik sikuuqtup ayuirhayuq. Aadlatqiinik uuminnga tairuarniqmut titiraqniqumullu nampanga katitiqtauuyukhaq tamainnut sikuuqtunut. Sikuuqtittit havaktut havaqatigiiktumik ilitarigiami tairuarniqmut titiraqniqumullu ilihapkainiq maligangit ikayuqtaaqtuq tikkuaqtauhimayut sikuuqtunut. Una sikuuqtup-ihumagilluaqtauuyumit pipluni piliuqtuq sikuuqtittii pittaarninga taimaa atauttikkut naunaiyariami ikayuqtuq sikuuqtunut angikliyuumiriame sikuuqtup iniqtiqtamiknik tairuarniqmut titiraqniqumullu.³⁶

Ilanga 4: Havaangit Munariyakhangillu

Tairuarniqmut titiraqniqnullu Aadlamut Piyuq Munariniq

Ilippalliinginnarniq (uqariyaqtangit ayuirhaqhimmaariami ihuarhaininnga) munariyakhangit tamainnit nunamiknik ilamiknullu. Atan'nguyangit, sikuuqtittiit, sikuuqtut, ilangillu tamaita aadlanut piyait munarininnga ukununnga sikuuqtup ayuirhayuq. Inungit, ukunatatit angayuqqaangit/munaqtingit Inirniriillu, ilauyukhat ikayuriami sikuuqtittiit atan'nguyangillu. Ilinniaqtuliriyiit Katimayiit Nunallaani, CSFN, Ilinniaqtuliriyiitkullu, Munarhiliriyiitkut, Inuuliriyiitkut havaqatigiitkut, naunaipkariami, ikayuriamilu havaangit.

Tamarmik sikuuqtut ilauyut atuqtut atuliqtitauiniqmi sikuuqtup iniqtiqtamiknik nakuuyumiklu piyut uumani tairuarniqmut titiraqniqnullu. Iniqtiriami ihumaliuqtanginnik ilitaunnikuliriniqmut (akhuuqtumik ilaupkainiq ilihapkainiqmut, ayuirhayuq, naunaiyainiq), inungit piyukhat haavaamikni piyunnautinganik tunigiami ihariagiyauuq ikayuqtuq, unalu sikuuqtittiit ilihaiyut, naunairiami tamaita sikuuqtittiit upalungaiyarhimayut piinarialiklu una ihumagiyanganik. Sikuurvikmi nunamiknilu, inuit tamaita piqaqtut akhuurutauyumik ilagiyanganik ikayurniqmi tairuarniqmut titiraqniqnullu ayuirhayuq sikuuqtunut.

Sikuurvinga

Tairuarniqmut titiraqniqnullu hakugikpiaqtaaqtuq pipkaidjutigiyauyuq aadlangurniqmut taimaa tunikmat hivituyumik itirvikhanganik ihumagilluaqlugulu sikuurvikmut ihuarhiagiami ilihapkainiq ihuarhigiamilu sikuuqtup iniqtiqtamiknik.³⁷

Inuktut, Qablunaatit, Uviititulluuniit Qablunaat Uqauhinginnik Ayuirhayuq sikuuqtittiit avalingittut inuit havaaqaqtut ikayuriami tairuarniqmut titiraqniqnullu ayuirhayuq. Tamaita inuit sikuurvikmi munariyakhait hapkuat:

- ayuiqpektut kangirhilugulu tairuarniqmut titiraqniqnullu tikinnahuaqtangit uqaqtauhimayut uumani *Nunavut Tairuarniqmut titiraqniqnullu Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut*
- hivumuuqtuq tairuarniqmut titiraqniqnullu ayuirhayuq tamainni sikuurviinni
- maliklugu sikuuqtittiit iliharutingit akhuuryuumiriami ilihimaininnga unalu aturninnga tairuarniqmut titiraqniqnullu ilihapkainiq

Sikuuqtut, angayuqqaangit/munaqtingit, munaqtiuyut, Inirniriillu munariniqaqtut aadlamut tairuarniqmut titiraqniqnullu inuuhimikni nunagiyamiknilu. Ilangit ihuaqtut qanuriliurutingit sikuurvikmi naunaiqhimayut naunaitkutanganani hamna ataani.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut

Sikuuqtut

Sivuniksamut Ilinniarniq (ayuirhayuq hivunikhamut) huuq piyuq sikuurniqmut. Havaanga piliurninnga inminik-ikayuutauniq, inminik humunngaugiami, munariniqlu. Sikuuqtut akhuurutauyut havaqatigiiktut tuniyut nakuuyumik ayuirhayumut avatinga havagiamiknilu ilannamikni ihuarhigiami tairuarniqmut titiraqniqmullu ayuirhayuq. Sikuuqtut hapkuninnga:

- ilauluni inminik- ilannangillu-naunaiyainiq
- havakluni uumunnga inminik -hungiutiinarialik tamallu ilauliriami
- ikayurlugu nanminikhanganut ayuirhainiq

Angayuqqaangit/ Munaqtingit

Angayuqqaangit unalu munaqtiuyut tunngahuktitauyukhaugaluat akhuurluni pulaarluni sikuurvikmut takuyaqturiami sikuuqtittinut, ikayuqtuq nutarangani ayuirhayuq tikinnahuaqtangit. Angayuqqaangit/munaqtingit:

- ikayuqtuq nutaqqaangit unalu ilihaidjutikhat havaanga kangirhiluni huna nutarangit ihumagiyut ayuiriamikni
- ilihimaluni qanuqtut nutaranga ilihapkaiyuq naunaiyaiqtauyuqlu
- munarilugit nutaranga tairuarniqmut titiraqniqmullu qanuriliurutinga ilaulunilu sikuurvikmi

Inimiriit

Inimiriit ilaayut ilihaininngani nutaqqavut. Inimiriit akhuurutauyut ilaayut sikuurviptikni taimaa:

- ilaayuyuk akhuurutauyumik havaamik uumani pitquhingalu ayuirhainiqmut iliharvingani sikuurvikmilu
- piqaqtuq amihuuninngit qangaraaluknitamik ilihimaniq unalu ilihimayuk nutaqqiqigiami ilihapkaigiamilu nutaqqanik
- ilaliutiyut ilihainiqmi naunaiyainiqlu havaangani

Atan'nguyangit

Atan'nguyangit ilihaidjutikhat hivuliqtiuyut sikuurvikmini. Piqaqtut amihunik munariyakanik piyuq qitqani havaakhaq ikayuriami nakuuyumik iniqtiqtut uuminnga tairuarniqmut titiraqniqmullu ayuirhayuq unalu iniqtiqtamiknik. Unalluaq, atan'nguyangit:

- naunaiqtiqlugit tautuktuuyaaqtangit uumunnga tairuarniqmut titiraqniqmullu pivallianiq sikuurvikmi
- havaktukhaq ikayuqtiuluni iliharvikmi havaktunut
- pipkaidjutilugit havaktut, ikayuriamilu sikuuqtup ilaugiami sikuuriaraangata naunaitkutangit sikuurvikmi
- naunairlugu nakuuqpiqatmik tairuarniqmut titiraqniqmullu ikayuutingit ihuarhaqhimayut piinariaaqihimayullu
- iliraqlugu ilaulunilu sikuuqtuni ihivriuinnginnit
- uqaqatigiikluni aadlanut sikuuqtittiit, inungnullu

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut

Sikuurvikmi Sikuuqtittiit

Sikuurvikmi sikuuqtittiit piqaqtut hivulliqpaami munariniq ilihapkainiqmut unalu atuliqtitauniq tairuarniqmut titiraqniqmullu sikuurvikmi. Havaktait qitqani havaamik tamarmikni piliurningga iniqtirutingalu sikuurvikmi Tairuarniqmut titiraqniqmullu Qanuriliurutingit Ihumaliurut. Unalluaq, sikuuqtittiit:

- ilihimaluni kangirhilugulu tairuarniqmut titiraqniqmullu hakugikningga, ihariagininnit, aliagiyangilu ilihapkaiyamiknik
- naunaiqlugit ilihapkainiq ilaupkarlugillu sikuuqtut ayuirhaminik
- ilitarilugit pivikhaqautikhat ihuaqtumut tairuarniqmut titiraqniqmullu ilihapkainiq ilihaidjutimikni
- piliuqlugu hivituyumik ilihaidjutikhat ilagiyanganit
- iniqtiqlugit naunaiyaiit unalu ihumaliurniq havaqatigiikniqmullu ayuirhayut ikayuqtanganit, SST-ngit (Sikuuqtup Ikayuqtuq Sikuuqtittiit), SSA (Sikuuqtup Ikayuqtuq Ikayuqtanga), unalu/unaluuniit sikuurvikmi havaktut
- uqaqatigilugit sikuuqtut, angayuqqaangit/munaqtingit, aadlat sikuuqtittiit, inunnullu

Sikuuqtup Ikayuqtuq Sikuuqtittiit (SST-ngit)

SST-kut havaktut sikuuqtittiimut unalu SSA-nginnut pihimmaaqhutik ikayuriamikni havaamikni sikuuqtunut. Ikayuqtut sikuuqtittiit unalu SSA-kut ilitarigiami sikuuqtup hakugikningga ihariagiyangit iliurariami sikuuqtup-ihumagilluaqtauyumit maligangit. Una ilaliutiyuq sikuuqtup-ihumagilluaqtauyumit havaqatigiikniq ilihainiqmut ikayuqtiuyunut, ukunatitut naunaiyaiyuyut ikayuqtiuyut unalu uqautinganik uqauninganut ikayuqtiuyut, ikayuqtut ilitarigiami sikuuqtup hakugikningga ihariagininnigillu. Ilaani, SST-kut havaqatigiyait sikuuqtunut ikayuriamikni naunaiyuriamikni pinahuaqtangit inmikkullu ilauninnit. SST-kut:

- qayagittiaqtumik ilihimayait sikuuqtut tairuarniqmut titiraqniqmullu ihariagininnit
- havakluni aadlanut sikuurvikmi havaktut
- piluni hivuliqtuiniqmullu havaanga ikayurniqmut munarilugulu sikuuqtut ilayut ilaunimut
- uqaqatigilugit sikuuqtunut unalu angayuqqaangit/munaqtingit
- uqaqatigilugit ilihainiqmut ikayuqtuq havaqatigiiktunut

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut

Sikuuqtup Ikayuqtuq Ikayuqtinga (SSA-kut)

Munariyaupluni uumannga sikuurvikmi sikuuqtittii SST-milluuniit, SSA-kut havaariyait akhuurutauyumik havaamik ikayuriami iliuriami ilihaidjutikhat maligangit naunaiyariami ayuirhayuq. Havakpaktut avalittumut sikuuqtut ikayuriamikni sikuuqtup ilihimaniq avalittumut qanurittaakhaanik. Ikayurniaqtaillu amigaitpallaangittunik ilihagtut tamarmikluuniit sikuuqtut taimaa sikuuqtittii havaktilluni amigaitpallaangittut ilihagtut tunigiami ilaupkainiq. SSA-kut:

- ilaliutiluni ihumagilluaqtauyumut ihariaginingga sikuuqtunut
- akhuuqulugit ikayuriamilu sikuuqtut
- havakluni atayumik sikuuqtunut sikuurvikmilu havaktunut
- ilauluni sikuurvikmi ihivriunqniqmut katimayut taimaa apiriyaugumi

Ayuirhayuq Ikayuqtiuyut

Ayuirhayuq ikayuqtiuyut havakluni sikuuqtittiinut, sikuuqtungittunut, ikayuriami piliurningga nakuuyumik ilihapkainiq tamainni ayuirhagakhat. Una ilaliutiuyuq ikayurlugit tairuarniqmut titiraqniqmullu ilihapkainiq tamainni iliharviuyuni. Ilauyut ilihapkainiq havaktingit piyullu havaamik piliuriami ihuarhigiamilu sikuurvikmi Tairuarniqmut titiraqniqmullu Qanuriliurutingit Ihumaliurut. Unalluaq, ayuirhayuq ikayuqtiuyut:

- ikayurlugit sikuuqtittiit uumunnga nakuuyumik tairuarniqmut titiraqniqmullu ilihapkainiq, uuktuutigillugit una ilihapkainiq ihariagiyaukpat
- ikayurlugit sikuuqtittiit uuminnga nakuuyumik iliurainiq aturlugulu naunaiyainiqmut
- ikayurlugit sikuuqtittiit piliuriami iliuriami tairuarniqmut titiraqniqmullu ayuirutikhat taimaa ikayuqtuq naunaiyaininnganik
- ikayuqtuq pipkaidjutigilugillu sikuuqtittiit
- ikayurlugit havaktut ayuirhayuq ihariagininningit
- uqaqatigilugit sikuuqtittiinut inungnullu

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut

Nunallaangit

Nunavut Ilinniaqtuliriyiitkut ikayuqtuq akhuurninnga tamainnut sikuuqtittiit nunallaanullu tunipluni hivuliqtininninga ikayuutingalu ihariagiyauyuq iliurariami nakuuyumik tairuarniqmut titiraqniqmullu pinahuarutit. Ilinniaqtuliriyiitkut piliuqtut uqaqtaillu naunaittut tikinnahuaqtangit qanuriliurninnga titiqqatigut ukunatitut *Nunavut Tairuarniqmut titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut*. Naunaiqtaa sikuurvikmi

hivuliqtigut piqariami ikayuutingit piinarialik ikayuriami ayuittiaqtumik ayuirhayuq, naunaiyainninga qanurittaakhaanik, unalu uqaqatigilugit inungnut. Ikayuqtuq sikuuqtittiit piliurhuni uqaqatigiipunilu naunaittumik maligamut pitquyainnik piyut aadlanut ilagiyangit ayuirhainiqmut, unalu uqauhinga ihariagiyannginnik.

Sikuulihaaqtunnuamit Ilihaqtunut 12mi Ilinniaqtuliriyiit Aulaninganut/Commission scolaire francophone du Nunavut

K-mit-12mut Ilinniaqtuliriyiit Aulaninganut unalu CSFN havaqatigiitkut aadlanut havakvinut uumani Ilinniaqtuliriyiitkut piliuriami tairuarniqmut titiraqniqmullu ihumagiyanngit sikuurvikmut ilitarigiami ayuirhainiqmut ihariagiyannginnik. Una ilaayut:

- naunaiqtaa nakuuyumik tairuarniqmut titiraqniqmullu uuktuutigiyainnik iliuraqhimayut pitquyaugaangamik
- tuniyuq hivuliqtiniqmik ikayuriamilu sikuurvikmi hivuliqtuyut havaamikni uumannga tairuarniqmut titiraqniqmullu hivuliqtuyut
- munariyait aulapkaiyaillu ayuirhagakhahat, naunaiyainiq, unalu ilihapkainiq sikuurvikmi
- tuniyuq naunaiyainiq ikayuriamilu sikuurvikmi hivuliqtinnginnut, ayuirhayuq ikayuqtuyut, tamaitalu ilihapkainiq havaktingit avikturhimaninngani ikayuriamiknik ilitarigiami tairuarniqmut titiraqniqmullu ihumagiyannginnik

Ilinniaqtuliriyiit Katimayit Nunallaani

Havaanga DEA-tkut ukunanik:

- atuliqtitaugiami ihuarhainiq sikuurvikmi
- ilauluni nunamiknut, taima iliriami uqaqatigiikhamik sikuurvikmit nunaminullu
- munarilugu ikayuriamilu nakuuyumik iliurariamiation tairuarniqmut titiraqniqmullu pinahuarutit
- ikayuqtuq Ilinniaqtuliriyiitkut tairuarniqmut titiraqniqmullu tikinnahuaqtangit

Ilinniaqtuliriyiitkut Ikayuqtuq Havaangit

Munariyauluni uumannga Sikuuqtup Iniqtiqtamiknik havaktingit titiraqhimayumi Ilinniaqtuliriyiitkut Ikayuqtuq Havaangit pitquyainnik, uqauhiq unalu uqauhinga havaktingit, naunaiyaiyuyut ikayuqtuyut, inuuhimini qanuriliurutauyuq ayuittiaqtuq havakti, unalu ilihainiqmut ihumamitigut pulaaqtuq sikuurvikmut taimaa ihariagiyauyuq tamainnut ukiungani. Hapkuat ayuittiaqtut:

- ikayuqtuq akhuurninnga sikuurvikmi havaktunut
- uqaqatigilugit sikuurvikmi havaktunut, ilamiknut sikuuqtunullu unalu Sikuuqtup Iniqtiqtamiknik havaktingit, naunaiqtauyuq Ilinniaqtuliriyiitkut Ikayuqtuq Havakvinga pitquyaayut

Sikuurvikmi Tairuarniqmut titiraqniqmullu Havaktut

Sikuurvikmi Taiguarniqmut titiraqniqmullu Havaktut (SLT) piliurhimayuq tamainni sikuurvikmi. Una havaktut ihumagilluaqtait ikayurlugit taiguarniqmut titiraqniqmullu tamainni sikuurvikmi. Tamna SLT ilaliutiyakhaa ayuirhayuq ikayuqtinga. Adlat ilauyut SLT-mi ilitariyayut atan'nguyamit. Hapkuat ilaliutinaruknaqhiyaa Inuktut uqauhinga ayuittiarniq, malruuknik uqauhilgit sikuuqtittii, SST, unalu sikuurvikmi sikuuqtittii naunaiyaqtait aadlatqiiq iliharutini. Tamna SLT tuniyuq hivuliqtiniqmik naunaiyainiqlu talvani taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuirhayuq. Ilayut havaariyaa taiguarniqmut titiraqniqmullu havaktingit uumani havaktingit, piliuqtuq upalungaiyarninnga ikayuqtuqlu piliurninnganik uuminnga Taiguarniqmut titiraqniqmullu Qanuriliurutingit Ihumaliurut (LAP). Ikayurniaruknaqhiyut iniqtiriarni "Iliuraininnga Aadlatqiiinga," pipkaidjutiyuq tamarmik sikuurviit ihumaliuriami atauhiqmik malruuknikluuniit tikinnahuaqtangit uumani taiguarniqmut titiraqniqmullu havagiami talvunga sikuuqtillugit. SLT ikayuqtut ikayuqtuq havaktingit sikuuqtullu pigiamikni hapkuat tikinnahuaqtangit.

Taiguarniqmut titiraqniqmullu Qanuriliurutingit Ihumaliurut

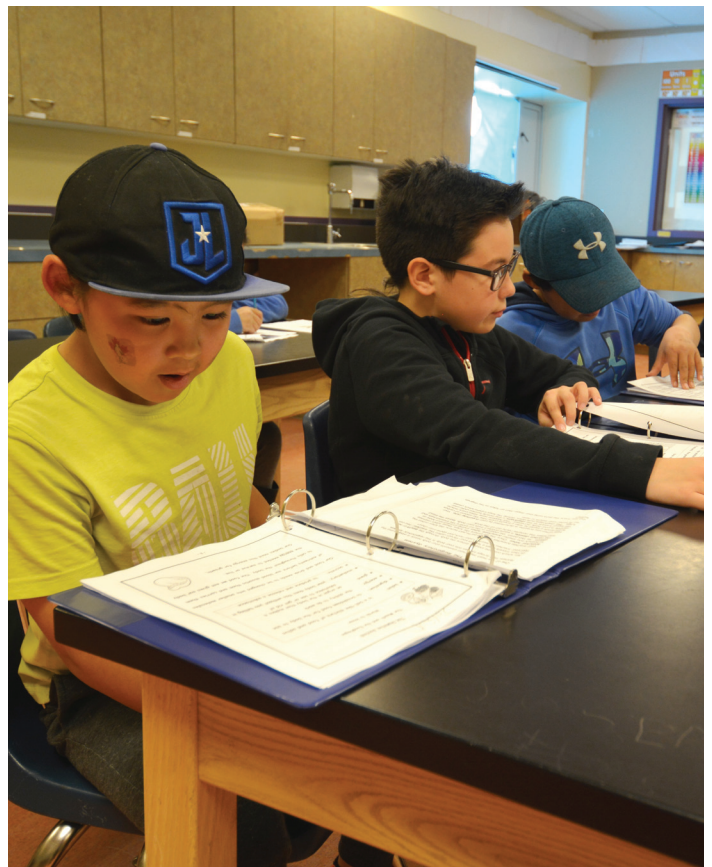
Taiguarniqmut titiraqniqmullu Qanuriliurutingit Ihumaliurut (LAP) ihumaliurut piliurhimayuq titiriami ihumagilluaqtangit uumunnga taiguarniqmut titiraqniqmullu-piyut sikuurvikmi ihuarhainiq. Tamna LAP naunaiyaqtait qanuqtut sikuurvik ikayurniaqtait taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuirhayuq ihariagiyut sikuuqtunut. Unalu, LAP naunaiqtait ihuaqtut tikinnahuaqtangit uumunnga taiguarniqmut titiraqniqmullu, naunaiqtaillu sikuurviup ihumaliurut uumunnga taiguarniqmut titiraqniqmullu ilihapkainiq. Sikuurviit atuqtait ihumaliurut naunaiyariami ilihapkainiq unalu ayuirhainiqmut uumunnga tikinnahuarutingit angikliyuumiqtumut sikuuqtup taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuitaminik unalu atuliqtitauniq ilihaqpiarhimayut iliharutiminik iniqtiqtut.

Qanurittaakhaanik Nakuuyumik Piyuq Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Qanuriliurutingit Ihumaliurut

Nakuuyumik piyuq LAP:

- ikayuqtuq piliuriami pitquhinga that ikayuqtuq taiguarniqmut titiraqniqmullu ihuarniq tamainni sikuurvikmut
- ikayuqtuq sikuuqtittii piliurniq uuminnga taiguarniqmut titiraqniqmullu ilihimaniq unalu uuktuutiyyainnik
- naunaipkaqtaa nakuuyumik maligangit sikuurviit aturniaqtait ikayuriami avvakhimayuq ilihapkainiq, ilaupkainiq, unalu ayuirhaqhimmaaaniq

Uqariyaqtangit ihuarhaqhimmaaqtuq hivumuariaqtiriamilu tamarmik ayuirhaqtup taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuitaminik piinarialik taimaa tamaita inungit havaqatigiiktukhat ikayuriami angiyumik piqaqtuq uuminnga taiguarniqmut titiraqniqmullu iniqtiqtamnik. Tamarmik sikuurviit piqarniaruknaqhiyuq aadlanik itirutikhanganiq, kihimi tamaita sikuurviit piliuqtut nanmininnganik qanuqtut pipkaidjutigiami, ilaupkariami, ikayuriamilu *tamaita* Nunavut ayuirhaqtunut.

Hivumuuqtuq

Taiguarniqmut titiraqniqmullu hivullitigiyavut taimaa munariniqarapta nutaqqaptiknut, nunaptiknut, hivunikhanganullu nunagiyaptiknut. Tamaita sikuuqtut pilaarutiqaqtuq ayuiqpaktut, naalaktut, uqaqtut, taiguaqtuq, titiraqtuq, qun'ngiaqtuq, naunaiqtaalu ayuitaminik akhuraaluklu mihikhanninnga pitquhingalik. Ihariagiayuyuq nutaqqavut piqaqtut ayuitaminik nakuuyumik ilauliriami havakvikmi nunagiyamiknilu taimaa ublumimut ukiungani.

Taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuirhayuq unalu, amihumik, nakuuyumik uqaqatigiikniq aturhugu uqauhingit nunavunmit, hivullituyakhat Nunavut Ilninnaqtulirinngit. Maliganga (*Ilninnaqtuliriyiitkut Maliganga, Inuit Uqauhingit Tammaqtailiniqmut Maligaq*), kavamatkut pitquyangit (*Turaaqtavut*), unalu Ilninnaqtuliriyiitkut *Ukiumi Ihumaliurut* tamaita hivullituyayut tikinnahuarutingit Nunavunmit sikuuqtut sikuurutinginnik iniqtiqtut piliuriami nutaanguqtiquhugit, ihumaliuriami akhuraaluk ayurhauhinik ihuarhilugit, unalu uqaqatigilugit havaqatigiiklutiklu nakuuyumik. Hapkuat UNESCO titiraqtangit ihuaqtumik piyait akhuurutauyuq pigiami tamna tikinnahuaqtamiknik:

Taiguarniqmut titiraqniqmullu ittuq taiguanginnaqhimaittumik titirainnaqhimaittumiklu—imaatut ittuq uqaqatigilugit inungmiugaangapta. Imaatut ittuq inungnut uuktuutigiayinnik piqatigiikniqlu, uuminnga ilihimaniq, uqauhinga, pitquhingalu. Taiguarniqmut titiraqniqmullu ... naunaiqtaa humi ittuq inuuhiptikni haniani aadlanik qanuqtut uqaqatigiami. Ilaa, taiguarniqmut titiraqniqmullu inminik piyuq amigaittunik pipluni: titiraqmi, qaritauyaqmi, tiiviimi, taiguagakhanik nivingayuni naunaitkutanilu. Tahapkuat atuqtut taiguarniqmut titiraqniqmullu ihumagiyait – kihimi tahapkuat atulimaitait ilaliutingittut amihumit uqaqatigiikniq ublumi nunaptikni. Ilaa, ilaliutingittuq nakuutqiamik quviagigiami ihumaliurninnga uuminnga “taiguarniqmut titiraqniqmullu piinariaqaqtumimk.”³⁸

Tuniyuq nakuuyumik taiguarniqmut titiraqniqmullu pinahuarutit nutaqqaptiknut havaariyayuyuq: nakuuyumik ihariagiayuyuq. Nutaqqavut ihariagiyut hapkuat taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuitaminik piliuriami hivunikhangit, uqariami qanuriliurninngarianinngit, pitquhingalu atuinnariaqariami.

Ihumagiyavut una *Taiguarniqmut titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut* aullaqtirutauniaqtuq tamainnut inungnut nakuutqiamik kangirhigiami akhuurninnga taiguarniqmut titiraqniqmullu huuqlu una hivullituyakhaq ilihaiviptiknut. Tamaita inuit nunallaani havaaqaqtut pigiami tamna tikinnahuaqtamiknik. Atautikkut piliurniaqtugut nakuuyumik pinahuarutit, ikayuqtuq hapummiutigiami nutaqqavut hivunikhangit.

Tukiliurutingit

Tainiit	Qanuriliurutingit
13 Kiklikhangit: Taiguarniqmut titiraqniqmullu Hivuliqtinirmut Ikayuutikhat	Ayuittiaqtuq ayuirhayuq ikayuutikhaq naunaiqtaa havaanga uumunnga iliuralirairumi tamainnut-sikuurviit aadlangurninnga angikliyuumiqtuqlu taiguarniqmut titiraqniqmullu iniqtiqtamiknik. Tamna 13 kiklikhangit ilitariyait akhuurutauyut ilagiyangit ilaupkaiyuq ilihainiqmut ihuarhainiq, aadlangurlugu munariniq, ilihapkainiq naunaiyainiqlu, ayuittiarniq ayuirhayuq, ihumaliuqtuq, unalu ilihaidjutikhat hivuliqtiniqmik—ihumaaluutingit naunaiqtuq ayurhaqtittunut sikuurvikmi, sikuurviit, unalu taiguarniqmut titiraqniqmullu maligangit unalu uuktuutigiyainnik. Havaanga ihivriuninngalu piyuq uumannga York Nunagiyangani Sikuurviit Katimayit Ontario-mi.
Inirninguqtinnagit ayuirhaqtunut	Sikuuqtut Ilihaqtumi 7mit–12mut tuniyut aadlatqiinik taiguarniqmut titiraqniqmullu ayuirhayuq unalu ilihimayanginnik sikuurvikmut ilauyullu angikliyuumiqtumik ayurnaqtut iluani-ittut titiqat.
Naunaiyainiq	Ihuharhahimayumik havaaq katiriami taiguriami naunaitkutaq humik sikuuqtup ilihimayuq, pittaqtuq, ayuirhaqtuqlu pigiami. Naunaiyainiq ihumagilluaqtaa ilitarigiami hakugikninnga humilu ihuarhainiqmut tamarmikmut ilihapkainiq unalu ayuirhayuq.
Naunaiyainiq <i>uuminnga</i> ayuirhayuq	Havaaq aturiami iminik unalu ilannangit -naunaiyainiq hakugiktiriami ayuirhaqtup kangirhigiamiing ayuirhaininnganik havaangalu uumunnga ayuirhayuq tikinnahuaqtangit.
Naunaiyainiq <i>uumunnga</i> ayuirhayuq	Ilaupkaiyuq tamarmik ihivriuninngamik unalu ihumaliurhimayumiklu naunaiyainiq maligangit naunaiyariami humi sikuuqtut ittut ayuirhautimiknik qanuqtullu ayuirhayuq piliqtuq piyuq ilihaidjutimiknut. Una qanurittaakhaanik naunaiyainiqmik piyut tamarmiknut hunavaluit havaangillu ilihapkainiqmut naunaiykariami tamarmik ayuirhayuq unalu ilihapkainiq maligangit.
Naunaiyainiq <i>uumannga</i> ayuirhayuq	Ilaani naunaiqtauyuq uuminnga <i>naunaiyariami naunaiyainiq</i> . Piliqpaktuq iniraangamiuk ayuirhayuq atuqtaunginnaqtumik naunaiyariami taimaa ayuirhayuq qanurittaakhaanik piyait.
Aadjikutariiktumik taiguarniqmut titiraqniqmullu	Qanuriliurutinga uumunnga taiguarniqmut titiraqniqmullu ilihapkainiq ilaliutiyuq taiguqluni-tuhaqnaqtumik, taiguaqatiqarluni, taiguaqniq, inmikkut taiguaqniq, naunaiqtumik/aadlanut pipluni titiraqniq, inmikkut titiraqniq. Hapkuat ilihaidjutikhat uuktuutigiyainnik atuqtauyut ikayuriami taiguarniqmut titiraqniqmullu pivallianiq.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut

Tainiit	Qanuriliurutingit
Ilihaidjut uqauhiq (takulugulu Taiguarniqmut titiraqniqmullu ilihaidjut uqauhiq)	Qanuriliurutinga ihuarhigiami taiguarniqmut titiraqniqmullu iliharvikhaq talvani ilihaqtut pipkaidjutauyut ulapiqhimaittumik ilihaidjut uqauhiq ikaarnimik. Sikuuqtut nuuttukhat tamaita ilihaqtut havaangit inugiakpallaangittumik havaktut unalu inmikkut havaktut. Taiguarniqmut titiraqniqmullu ilihaidjut uqauhiq ihariagiut ilaupkariami kayumiittunnuamik piiqninnga munariniqmik unalu nakuuyumik avvakhimayuq ilihapkainiq, atuqluni inmikkut sikuuqtup naunaiyainiq nampanga aadjikutaaniklu taiguarniqmut titiraqniqmullu qanuriliurutingillu ihuarhigiami iniqtiqtamiknik taiguarniqmut titiraqniqmullu.
Taiguarniqmut katimayiinnit	Sikuuqtut havaktut inugiakpallaangittumik katimalutik tikkuariamikni taiguagakhaqmik ihuaqtuq ilihaqtunut. Ilihaqtut katimayukhaq uqariamikni taiguagakhamut itqurnarutiliuriamiknik, naunairiamiklu taiguagakhaluqtup taiguqtakhanginnik. Talvannga, sikuuqtut tikkuanginnarialik ihumaliuqtamiknik uqaqtamiknik. Tamarmik ilihaqtut taiguqniaqtut makpiraaqmik ayurnatqiyayuq taiguriami katimalunilu ilihaqtunut ilaugiamikmi uqaqtigiikniq ihumaliuqtamiknik. Una maligaaq atuqtaunginnaqtuq ukununnga inirninguqtinnagit ayuirhaqtunut.
Taiguarniqmut katimayiinnit	Sikuuqtut havaktut inugiakpallaangittumik katimalutik tikkuariamikni taiguagakhaqmik ihuaqtuq ilihaqtunut. Ilihaqtut katimayukhaq uqariamikni taiguagakhamut itqurnarutiliuriamiknik, naunairiamiklu taiguagakhaluqtup taiguqtakhanginnik. Talvannga, sikuuqtut tikkuanginnarialik ihumaliuqtamiknik uqaqtamiknik. Tamarmik ilihaqtut taiguqniaqtut makpiraaqmik ayurnatqiyayuq taiguriami katimalunilu ilihaqtunut ilaugiamikmi uqaqtigiikniq ihumaliuqtamiknik. Una maligaaq atuqtaunginnaqtuq ukununnga inirninguqtinnagit ayuirhaqtunut.
Pitquhitigut kiuttaarniq ilihapkainiq/ ayuirhayuq	Qanuriliurutinga ayuirhayumut piyait sikuuqtut pitquhingalu pitquyangit tamainni uumannga ilihapkainiq/ayuirhayuq avatinga.
Ihivriuqniqmut naunaiyainiq	Aturluni naunaiyainiq havaangit naunairiami humi sikuuqtut ittut ayuirharmi.
Avvakhimayuq ilihapkainiq	Ilihapkainiq tuniyayuq naunaipkariami aadlanik ayuirhaqtunut, ihumagilugit hakugikninnga, akhuurninnga, aliagiyanginnik, ayuitaminik, ayuirhayuq pilluarumayait, pittaarninngillu.
Naunaiyainiq	Havaanga naunaiyariami qanuraaluktut ayuirhayuq piyut talvunga piliuriami qanuriliurninnga maligangit naunaitkutangilluuniit. Naunaiyainiq ilaupkaiyaa ihumaliuriami kangirhininnganut naunaittumit katitiqtait naunaiyainikkut.
Ihumaliurniqmik naunaiyainiq	Naunaiyainiq havaangit iniqtiqtauyut taimaa ayuirhayuq naunaiyariami nakuuyumik piyanginnik ilihaidjutiminik ilitarigiami taimaa sikuuqtut kangirhigiami humik ayuirhaqtitayuq.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqnullu
Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut

Tainiit	Qanuriliurutingit
Uiviitinguliuqtait	Havaaq pipkaidjutyuq sikuuqtut uqayuktut mikiumik uqayuittulluuniit Uiviititit piliuriami uqaqtumik unalu titiraqhimayumik uqauhinga ayuitaminik Uiviititit ilaugiamiknik tamaat uuminnga ilaupkaininnga inungmiutilluni sikuurvikmiitilluniluuniit. Ilaliutyuqlu piliurninnga kinayuaakhaanik pitquhingalu.
Kayumiittunnuamik piiqtauniq munarininnganik	Maligaq kayumiittunnuamik pipkaidjutyuq sikuuqtup akhuraaluk munariliriami ayuirhauinganik iliuraininngalu ayuitaminik unalu/unaluuniit ilihimaniq.
Naunaiqtauhimapluni taiguaqniq	Ayuirhayuq maligaq talvani sikuuqtut piyuq taiguaqniq ilihapkainiq amigaitpallaangittumik katimapkailugit havaktukhat aadjikutariiktauhimayumik titiraqtamiknik.
Naunaiqtauhimapluni titiraqniq	Amigaitpallaangittumik katimapkailugit ayuirhaidjutingit Naunaiqtauhimapluni sikuuqtittimit ihumagilluaqtait titiraqninganut maligangit.
Ilitaunnikuliriniq maligangit	Tamna maligangit naunaiyaqtait akhuuqtumik naunaiyainiq Nunavunmi.
Inmikkut Aadlangurninnga Ihumaliurut (IAP) (atauhiq malruuknit aadlatqiiktut inmikkut sikuuqtup ikayuqtuq ihumaliurutit, takulugulu Inmikkut Ilihainiqmut Pinahuarut)	Ihumaliurut naunaiqtaa ikayuqtuq, havaangit, tikinnahuaqtangit, ihumagiyailu qanurittaakhaanik sikuuqtunut havaktut pigiami ilihaidjutikhamut qanurittaakhaanik unalu ihariagiyut aadlamik ikayuutikhaq.
Inmikkut Ilihainiqmut Pinahuarut (IEP) (atauhiq malruuknit aadlatqiiktut inmikkut sikuuqtup ikayuqtuq ihumaliurutit, takulugulu Inmikkut Aadlangurninnga Ihumaliurut)	Inmikkut pinahuarut piqaqtumik sikuuqtup-ihuaqtumik ayuirhayuq tikinnahuaqtangit ihumagiyauyuq havaqatigiikniqmut piyuq uumunnga sikuurviit havaktinngit unalu angayuqqaangit/munaqtingit. Una munariyauyuq avvakhimayuuq ayuirhayuq ihumaliurut ihuarhaqtait ihariagiyut uuminnga inmikkut ayuirhaqtunut unalu naunaiqtaa ikayuqtauyut pigiamikni nakuuyumik ayuirhayuq.
Inmikkut Sikuuqtup Ikayuqtuq Ihumaliurut (ISSP)	Ihumaliurut naunaiqtait ikayuqtuq, havaangit, tikinnahuaqtangit, ihumagiyauyullu qanurittaakhaanik sikuuqtunut ihariagiyut aadlamik ikayuutikhamik. Una munariyauyuq avvakhimayuuq ayuirhayuq ihumaliurut naunaipkaqtaa ihariagiyut inmikkut ayuirhaqtunut naunaiqtaalu ilaliutihimayut sikuurvikmi.
Inuit Qaujimajatuqangit	Ilaliutyuq qangaraaluknitait Inuit ukpiriyangit, maligangit, maligangit, ilumuuqtamiknik, ayuitaminik, ilihimaniq, qanuqtut piyuq inungnut. Maligangit pipkaidjutigiyaama tamaita ilagiyangit inuuhimik Nunavunmi.
Inummarik	Inuktut taininnga imaatut ittuq "pitaaqtuq inuk."

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu
Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut

Tainiit	Qanuriliurutingit
Nunaryuaptikni ayuitamiknik	Nunaryuaptikni ayuitaminik unalu ayuitamiknik ilaliutiyuq havaqatigiikniq, ihumaliuqtuq, uqaqatigiikniq, unalu akhuurutauyumik ihumaliurniq. Hapkuat qaliriiktumik-ilihaidjutimik ayuitaminik atuligtitauyuq nutaanguqtiriniq, havaqatigiiktumik, ayurhautigiyanginnik-ihuarhainiq. Piliuqtut ayuirhaqtunut hivuniqmi havaakhangit pigiamilu piumayanginnik havakvikmi.
Taiguarniqmut titiraqniqmullu	Aadlatqiinik atayuq uqaqatigiikniqmut ayuitaminik, unalu taiguaqniq, titiraqniq, naalakniq, uqarniq, qun'ngiarniq, naunaipkainiqlu.
Taiguarniqmut titiraqniqmullu Qanuriliurutingit Ihumaliurut (LAP)	Sikuurviit ihuarhainiq ihumaliurut naunaiqtait sikuurviit taiguarniqmut titiraqniqmullu tikinnahuaqtangit ukiumut. Iilitariyait inungit ilaunahuaqtut, sikuurviiup ihumaliurut pigiamikni tikinnahuarutingit, naunaitkutingit naunaiqniaqtaa nakuuyumik piyuq.
Taiguarniqmut titiraqniqmullu ilihaidjut uqauhiq (takulugulu Ilihaidjut uqauhiq)	Qanuriliurutinga ihuarhigiami taiguarniqmut titiraqniqmullu ilihainiq talvani ilihagtut pipkaidjutauyut pihimmaaqtumik ilihaidjut uqauhiq ikaarnimik. Sikuuqtut nuuttuq tamainnit ilihagtumit havaanga uumunnga amigaitpallaangittumik katimapkailugit havaanga inmikkullu havaanga. Taiguarniqmut titiraqniqmullu ilihaidjut uqauhiq ihariagiut ilaupkaigiami kayumiittunnuamik piiqtauniq munariniqmik unalu nakuuyumik avvakhimayuq ilihapkainiq, aturluni inmikkut sikuuqtup naunaiyainiq nampanga aadjikutariiktumiklu taiguarniqmut titiraqniqmullu qanuriliurutingillu ihuarhigiami iniqtiqtamiknik taiguarniqmut titiraqniqmullu.
Taiguarniqmut titiraqniqmullu ilaupkainiq	Ilihaidjutikhat maligaq ikayuriami ayurhaqtut taiguaqtut titiraqtullu.
Taininnganit Tuhaqnaqniit Ilihimanig	Tuhaattaarniq, ilitarittaarniq, aulapkaigiamilu inmikkut tuhaqtauniq tainiit (phonemes) uqaqtauyunit tainiit.
Ayuirhapkaiyuq taiguarniqmik	Naunaiyaininnga piqatigiikninnganik titiraqtauninnganik naunaitkutanginnikluuniit (graphemes-nik) uuminnga titiraqhimayumik uqauhinga unalu inmikkut tuhaqtauniq tainiit (phonemes) uqaqtauyunik uqauhinga.
Taiguarniqmik ilihimanig	Ayuirhaqtup pittaarninnga piliuriami qanurittaakhaanik titiraqniqmit.
Ikayuqtauniq	Tamna ikayuqtuq tuniyayuq sikuuqtup ikayuriami iniqtiriama havaanganik nakuuyumik. Qanuraaluktut ikayuqtuq piyuq uumannga ayuirhaqtup nutaat pittaarninngit.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqnullu
Ihumaliurutikhamut K-mit–12mut

Tainiit	Qanuriliurutingit
Sikuurviit Taiguarniqmut titiraqniqnullu Havaqatigiiktut (SLT)	Havakvikmi-piyuq havakingit ayuirhainiqmut ilihainiqnullu ihuarhaidjutingit sikuuqtittit piliuqtait ukpiriyanginnik, ilitariyait taiguarniqmut titiraqniqnullu tikinnahuaqtangit, ilaupkaiyuq tamaita havakingit angikliyuumiqtakhait taiguarniqmut titiraqniqnullu pitquhingit ikayuriamilu angayuqqaat ilauniqmut maligangit.
<i>Sivuniksamut Ilinniarniq</i>	Ihumaliurninnga ilihainiqmut tunngavinga nunavunmi sikuurviit ittuq, piyuq tunngavingani uumani Inuit Qaujimajatuqangit.
Ihumaliurninnga ilihainiqmut tunngavinga nunavunmi sikuurviit ittuq, piyuq tunngavingani uumani Inuit Qaujimajatuqangit.	The ability to persevere and stick with the task, which is part of creating a growth mindset.
Sikuuqtup-ihumagilluaqtauyumit pipluni	Qanuriliurutinga talvani ilihapkainiq havakingit aadlatlu sikuurviit havaktut havaqatigiiktut naunaiyariami inmikkut sikuuqtut aulapkaininnga talvannga piliuqtait tuniyuqlu ihuaqtut ilihapkainiq unalu ikayuutingit ikayuriami sikuuqtut taiguriami titiriamilu ihumagiyayumit pipluni.

Naunaiqtauyut Ikayuutingit

- Ball, Jessica. *Enhancing Learning of Children from Diverse Language Backgrounds: Mother tongue-based bilingual or multilingual education in the early years*. Paris: UNESCO France, 2011.
- Bingham, G. E., and K. Hall-Kenyon. (2013). "Examining Teachers' Beliefs about and Implementation of a Balanced Literacy Framework." *Journal of Research in Reading* 36 no. 1 (2013): 14–28. doi:10.1111/j.1467-9817.2010.01483.x
- Cormier, M., M. Turnbull, R. Bourgeois, N. Lirette-Pitre, S. Blain, P. Cormier, and M. MacPhee. "Francization in a Context of Linguistic Revitalization." *Franquêtes. Enquêtes sure l'éducation en milieu minoritaire francophone* (2013) : 10. <https://www.ctf-fce.ca/Publication-Library/FRENQUETES-10-2013-Francisation-revitalisation-langagiere-Resume-ang-01.pdf>.
- Council of Ministers of Education, Canada/CMEC. *Pan-Canadian Global Competencies*, 2016.
- Government of Ontario. *Adolescent Literacy Guide: A Professional Learning Resource for Literacy, Grades 7–12*, revised 2016. http://www.edugains.ca/resources/Literacy/CE/7-12/AdolescentLiteracy/Vision/AdolescentLiteracyGuide_Interactive.pdf.
- Government of Ontario. "Expert Panel Report on Early Reading, Kindergarten to Grade 3," 2003. http://eworkshop.on.ca/edu/resources/guides/ExpPanel_K-3_Reading.pdf.
- Government of Ontario. *Literacy for Learning: The Report of the Expert Panel on Literacy in Grades 4–6*. 2004. <http://www.edu.gov.on.ca/eng/document/reports/literacy/panel/literacy.pdf>.
- Hall, Barbara. *Reaching and Teaching All Students – A Model to Guide the Practice of Inclusive Education in Nunavut*. Final report of the External Review of Inclusive Education submitted to Nunavut Department of Education, 2015.
- Institute of Educational Sciences. *Improving Adolescent Literacy: Effective Classroom and Intervention Practices*, 2008.
- International Reading Association. *Adolescent Literacy: A Position Statement of the International Reading Association*. Newark, DE: International Reading Association, 2012. <https://www.literacyworldwide.org/docs/default-source/where-we-stand/adolescent-literacy-position-statement.pdf?sfvrsn=8>.
- Kosonen, K. "Education in Local Languages: Policy and Practice in Southeast Asia." *First Languages First: Community-based Literacy Programmes for Minority Language Contexts in Asia*. Bangkok: UNESCO Bangkok, 2005.
- Nunavut Department of Education. *Annual Plan 2016–2017*, 2016.
- Nunavut Department of Education. *Inuit Qaujimagatuqangit: Education Framework for Nunavut Curriculum, 2007*.
- Nunavut Department of Education. *Ilitaunnikuliriniq: Foundation for Dynamic Assessment as Learning in Nunavut Schools*, 2008.
- Nunavut Department of Education. *Inuglugijaittuq: Foundation for Inclusive Education in Nunavut Schools*, 2008.
- Nunavut Department of Education. *English Language Junior Secondary Handbook for Nunavut Schools*, 2004.
- Nunavut Department of Education. *Guidelines for Teaching in a Bilingual Setting*, Flip Book, 2001.
- Nunavut Department of Education. *Nunavut Teachers K–6 Planning Guide*, 2015.
- OECD. "PISA 2015 Reading Framework," in PISA 2015 Assessment and Analytical Framework: Science, Reading, Mathematic, and Financial Literacy, Paris: OECD Publishing, 2016. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264255425-4-en>
- Ontario Ministry of Education. *Capacity Building Series K–12 #35: Culturally Responsive Pedagogy*, 2013. http://www.edu.gov.on.ca/eng/literacynumeracy/inspire/research/CBS_ResponsivePedagogy.pdf.
- Partnership for 21st Century Learning. "Framework for 21st Century Learning." Washington, DC, 2016.

Nunavut Taiguarniqmut Titiraqniqmullu Ihumaliurutikhamut K-mit-12mut

http://www.p21.org/storage/documents/docs/P21_framework_0816.pdf.

Sharratt, L. and M. Fullan. *13 Parameters: A Literacy Leadership Toolkit*. Toronto, ON: Pearson Canada, 2009.

Sharratt, L. and M. Fullan. *Realization: The Change Imperative for Deepening District-Wide Reform*, Thousand Oaks, CA: Ontario Principals Council/Corwin Press, 2009.

Tomlinson, C. *The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners*. Arlington, VA: Association of Supervision and Curriculum Development, 2014.

UNESCO. *Statement for the United Nations Literacy Decade, 2003–2012*. http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001421/142118e.pdf#xml=http://www.unesco.org/ulis/cgi-bin/ulis.pl?database=&set=005992F222_3_196&hits_rec=2&hits_lng=eng.

